

¡La maternidad será deseada o no será!

En kvalitativ analys av feministiska strategier i kampen för
fri, (laglig), säker och gratis abort i Chile

LUNDS
UNIVERSITET

Alva Persson

GNVK02 – VT 2019

Genusvetenskapliga Institutionen

Handledare: Marta Kolankiewicz

Abstract

This paper examines discursive and performative strategies used by four feminist grassroots organizations in their struggle for free abortion in Chile. With the aim to analyse how the organizations *articulate* their political vision, I discuss different ways in which they challenge current criminalization on abortion. The empirical data was collected from the organization's social media platforms and consist of Facebook and Twitter posts, graphic illustrations, editorials and video recordings from events and demonstrations. The theoretical framework draws upon Butler's theory on *embodied performativity* and *precarity*, Laclau and Mouffe's theory on *the discursive and political battle*, as well as on Federici and Segato's thoughts regarding *reproductive rights*, *the (female) body* and *territoriality*. Furthermore, my methodology is based on the operationalization of *nodalpoints* and *floating signifiers*; concepts used in order to distinguish central ideas around which the struggle for abortion is organized. Finally, a variety of both discursive and performative strategies are identified in the analysis and the relationship between these strategies and the current (global) political order is discussed.

Key words: *abortion, Chile, feminist strategies, discourse, performativity*

Nyckelord: *abort, Chile, feministiska strategier, diskurs, performativitet*

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställning	4
1.2 Bakgrund	4
1.3 Tidigare forskning	6
1.3.1 Sociala rörelser: nyliberalism och feminism	6
1.3.2 Sociala rörelser: komplexitet och utmaningar	8
1.3.3 Abort	8
2. Teori	10
2.1 Abort och kroppslig territorialitet	10
2.2 Performativitet och prekaritet	11
2.3 Diskursiv kamp och hegemoni	12
3. Empiri, positionering och metodologi	15
3.1 Organisationer och material	15
3.1.1 Etik och positionering	17
3.2 Analysmetod	19
4. Analys	21
4.1 Aborto libre, (legal), seguro y gratuito	21
4.2 Diskursiva och performativa strategier	22
4.2.1 Språkbruk	22
4.2.2 Grafisk illustration	26
4.2.3 Kampsång	28
4.2.4 Förkroppsligad performativitet	30
4.3 Nyliberalism och nykolonialism	33
4.3.1 Aborto libre, (legal), seguro y gratuito	33
4.3.2 Moderskap och kapitalism	34
4.3.3 Territorialitet och nykolonialism	35
5. Avslutande diskussion	37
5.1 Prekaritet, frihet och kollektiv kamp	37
Referenser	
A. Empiriskt material	39
B. Bibliografi	43

1. Inledning

Under de senaste åren har aborträtten hotats på flera håll runt om i världen och återigen påmint oss om att fri abort inte bör tas för givet. Donald Trumps internationella *gag rule* – som stoppar allt ekonomiskt stöd till organisationer som utför eller informerar om abort (Siddiqui, 2018) – samt Polens försök till att skärpa den redan strikta lagstiftningen (Amnesty, 2018) är endast två exempel. I Sverige vill Sverigedemokraterna sänka antalet veckor för fri abort från 18 till 12 (Grönlund, 2018). Dessutom har fallet med barnmorskan som på grund av sin religiösa tro vägrar utföra aborter, och därför nekats anställning, fått stor uppmärksamhet. Barnmorskan menar att hon blivit diskriminerad och hänvisar bland annat till samvetsfriheten¹ (Rogsten & Berntsson, 2017). Abortmotståndet är således ett såväl globalt som mångfacetterat fenomen.

Abortmotståndet står dock inte o-utmanat. Samtidigt som de ovannämnda hoten mot aborträtten utspelat sig har vi också sett ett par framgångar, bland annat på Irland och i Argentina. I december 2018 röstade Irlands parlament ja till att införa fri abort upp till vecka 12 (Thörnqvist, 2018). I juni 2018 antog den argentinska kongressen ett lagförslag om att legalisera abort upp till vecka 14, ett förslag som två månader senare röstades ned av senaten (Tarducci, 2018: 430). Trots bakslaget i senaten så har den feministiska kampanjen bakom omröstningen² – den så kallade *gröna vågen*, då den symboliseras av de gröna näsdukarna som aktivisterna bär (Brown, 2016: 20) – lyckats få upp frågan på den politiska dagordningen och minskat det sociala stigma som länge hämmat debatten (Tarducci, 2018: 430).

Samtidigt som världens ögon riktades mot avkriminaliseringen på Irland eller den gröna vågen i Argentina, tycks ett annat lands gröna våg ha hamnat i skymundan: Chile, ett av de länder i världen där abort är kriminaliserat i de allra flesta fall. Denna studie ämnar belysa abortsituationen i Chile genom att analysera fyra feministiska gräsrotsorganisationers strategier i kampen för fri abort. Sålunda är syftet att skifta fokus från abortmotståndarnas diskurs till de röster som inte låter sig tystas, trots alla motgångar. Som ovanstående exempel visar är kampen för aborträtten ständigt aktuell, inte bara i Chile. I en värld av kapitalistisk och nyliberal globalisering där ojämlikheten ständigt ökar är det dessutom intressant att

---

¹ Samvetsfriheten är individens rätt till en samvetsgrundad övertygelse; en egen uppfattning om vad som är moraliskt gott och ont, rätt eller fel. Till skillnad från religionsfriheten och yttrandefriheten skyddas samvetsfriheten inte av svensk grundlag (Nationalencyklopedin, 2019).

² *Campaña Nacional por el Aborto Legal, Seguro y Gratuito* startades 2005 och består idag av cirka 350 organisationer (Brown, 2016).

analysera hur denna kamp förändras och tar sig uttryck. Studien intresserar sig således för hur nutida, feministiska kamper är konstruerade i förhållande till en nyliberal och nykolonial verklighet³ och tar sin utgångspunkt i kampen för fri abort i Chile.

1.1 Syfte och frågeställning

Undersökningens syfte är att utforska vilka diskursiva och performativa strategier fyra feministiska gräsrotsorganisationer⁴ i Chile använder sig av i sin kamp för fri abort. Jag är främst intresserad av hur språket och kroppen används för att göra motstånd, men också av hur kampen förhåller sig till nyliberala och nykoloniala diskurser. Mer specifikt är syftet med studien således att utforska *hur* kampen för fri abort i Chile är konstruerad, *vilken typ* av retoriska och strategiska verktyg organisationerna använder sig av och *på vilket sätt* deras aborträttsrörelse förhåller sig till rådande lokala och globala politiska förhållanden. För att uppfylla detta syfte har följande frågeställningar formulerats:

- (I) Vilka diskursiva och performativa strategier använder organisationerna i kampen för fri abort?
- (II) Hur förhåller sig dessa strategier till en nyliberal och nykolonial samhällsordning?

1.2 Bakgrund

Chiles abortförbud har en särskild förankring i landets politiska historia. Tre år efter att marxist-socialisten Salvador Allende vunnit presidentvalet i september 1970, tas makten, med våld, över av överbefälhavare Augusto Pinochet som under de kommande 17 åren blir Chiles diktator (Nationalencyklopedin, 2019). I samarbete med den nordamerikanska gruppen *Chicago Boys*: ”a group of US-trained, state-based economists who helped design and institutionalize neoliberal principles and technocratic prerogatives in public policymaking in Chile” (Clark, 2016: 1350), installerade Pinochet en ny social och politisk ordning i landet (Rumié Rojo, 2019). Av denna anledning kallas Chile ofta för ”the laboratory for neoliberal reforms” (Clark, 2016: 1351). Utöver de nyliberala reformerna, ändrades dessutom landets

---

³ Med en nyliberal och nykolonial verklighet menar jag en verklighet styrd av kapitalismens globala utveckling, där ett fåtal rika länder sätter agendan medan övriga befinner sig i en ekonomisk och politisk beroendesituation. Det vill säga en imperialistisk och rasistisk ordning där ekonomisk tillväxt och minoritetens välbefinnande prioriteras på bekostnad av majoritetens rättigheter och frihet.

⁴ *Mesa Acción por el Aborto en Chile*, *Marcha Mundial de las Mujeres – Chile*, *Coordinadora Feministas en Lucha* och *Coordinadora Feminista 8 Marzo*. Se § 3.1 för en fullständig presentation.

abortlagstiftning från att sedan 1931 ha tillåtit abort i vissa fall, till att helt och hållet kriminalisera abort under Pinochets sista år vid makten (Nicholls & Cuestas, 2018: 367). Detta totalförbud gällde sedan i 18 år, fram till 2017 då en ny lag röstades igenom som avkriminaliserar abort vid tre särskilda omständigheter: (1) fara för den gravidas liv; (2) om fostrets liv utanför livmodern är allvarligt hotat eller (3) om graviditeten är ett resultat av en våldtäkt (Ministerio de Salud, 2018).

Enligt de feministiska organisationer och nätverk som kämpar för fri abort i Chile är den nya lagen, om än ett steg på vägen, definitivt inte tillräcklig (se bl.a. Cooperación Humanas, 2018). Deras kamp är inte över förrän Chile garanterar fri, säker och gratis abort [Aborto libre, seguro y gratuito] åt alla och under de senaste åren har massmobiliseringar ägt rum i hela landet. Den första i raden av demonstrationer för fri, säker och gratis abort anordnades den 25 juli 2013 efter att en 11-årig flicka som utsatts för kontinuerliga övergrepp av sin styvpappa och blivit gravid förvägrats abort (El Desconcierto, 2018). Sedan dess anordnas en demonstration samma datum varje år, som har vuxit sig allt större efter att den nya lagen infördes 2017. På demonstrationen 2018 beräknas 50,000 personer ha deltagit i huvudstaden Santiago, och ytterligare 50,000 i andra städer från norr till söder (Nodal, 2018). Feministiska organisationer och aktivister har således fortsatt sin kamp, nu under sloganen ”No bastan tres causales” [Tre orsaker räcker inte].

Inför demonstrationen 2018 designades dessutom en chilensk variant av den gröna näsduk som används av aborträttsrörelsen i Argentina. Näsduken har sedan dess blivit en symbol för kampen och personer allierade med kampen uppmanas använda den dagligen (CFL, 2018, juli, 9; Facebook).

Bild 1. Grön näsduk som används i kampen för fri abort i Chile. Övre slogan: "Aborto libre, seguro y gratuito" [Fri, säker och gratis abort], nedre slogan: "#NoBastan3Causas" [Tre orsaker räcker inte], text på flaggan i mitten: "Aborto YA!" [Abort NU!].

Samtidigt som lagen ändrades 2017 infördes även en så kallad samvetsklausul, enligt vilken sjukvårdspersonal har rätt att inte utföra (lagliga) aborter om de inte vill. Till skillnad från i Sverige där samvetsfriheten inte skyddas av lagen, kan både vårdpersonal och vårdinstitutioner i Chile "claim conscientious objector status" (Montero & Villarroel, 2018: 281) för att på så vis inte behöva utföra aborter. På grund av denna samvetsklausul innebär den partiella avkriminaliseringen av abort inte automatiskt att kvinnor fått tillgång till det medicinska ingrepp som de enligt lag har rätt till. Enligt *Mesa Acción por el Aborto en Chile* är den institutionella samvetsfriheten det främsta hindret till att de ytterst få lagliga abortfallen blir verklighet (2018, april, 6; Facebook).

Utöver den feministiska kritiken mot att abort enbart avkriminaliserats i tre fall och den individuella och institutionella samvetsfriheten, anses Chiles abortlag av vissa även symbolisera en förlängning av diktaturen riktad enbart mot kvinnors kroppar (Mendoza, 2018). Vidare betraktas (kvinno)kroppen av många latinamerikanska feminister som ett första territorium. Det vill säga, kvinnokroppen anses vara ett fysiskt territorium som varit och är utsatt för patriarkalt, kapitalistiskt och kolonialt våld. I linje med detta tolkas abortförbudet som ytterligare våld mot, och kolonisering av, det privata territoriet (Taylor & Cabrapan Duarte, 2015). Det går således inte att separera kampen för fri abort i Chile varken från landets politiska historia eller nutid vad gäller utvecklingen av nyliberalismen och nykolonialismen.

1.3 Tidigare forskning

Min studie tar avstamp dels i tidigare forskning om Chiles politiska nutid och historia med fokus på sociala (feministiska) rörelser och nyliberalismen, och dels i tidigare forskning om abortfrågan. Även tidigare forskning om den dynamiska aspekten av sociala rörelser berörs kort.

1.3.1 Sociala rörelser: nyliberalism och feminism

Relationen mellan sociala rörelser och nyliberalism i Chile och Latinamerika har intresserat många författare. Några av dem är Petras och Veltmeyer (2011) och Llanos Reyes (2014).

Petras och Veltmeyer (2011) utforskar relationen mellan nyliberalismen och folkligt arbetar-motstånd i 90-talets Latinamerika. Författarna menar att sättet på vilket den nyliberala ordningen implementerades i många latinamerikanska länder (via imperialistisk och/eller militär intervention) resulterade i en extrem polarisering ”between the rich-and-powerful and the poor-and-powerless [...] disarticulating the forces of resistance and demobilizing the social movements” (2011: 221-222). Vidare påpekar Llanos Reyes att den sjutton år långa diktaturen än idag påverkar Chiles befolknings politiska och civila rättigheter (2014: 213) men att protesterna mot landets ekonomiska, politiska och kulturella ordning blir fler och fler i takt med att en generation som aldrig tvingats uppleva den rädsla som diktaturen innebar, växer upp (2014: 219).

I Escobar och Alvarez (red.) antologi *The Making of Social Movements in Latin America: Identity, Strategy and Democracy* (1992) diskuterar ett flertal författare motstånd och social förändring i Latinamerika under 80- och 90-talet. Antologin innehåller två kapitel som berör feminism i Latinamerika och Chile, vilka är särskilt relevanta för denna studie. Chinchilla konstaterar i sitt kapitel ”Marxism, Feminism, and the Struggle for Democracy in Latin America” att andra vågens feminism i Latinamerikanska präglades av ”a high-level of class consciousness” (1992: 46), men att relationen mellan feminismen och marxismen inte var bekymmersfri. Latinamerikanska feminister kritiserade ofta den marxistiska klasskampen och dess syn på revolution(ens subjekt) för att inte ta hänsyn till patriarkala strukturer samt exkluderingen av kvinnor (1992: 44-46). I kapitlet ”Feminism in Latin America: From Bogotá to San Bernardo”, diskuterar Sternbach et al. hur de totalitära och förtryckande regimförhållanden under vilka nutida feminismer i Latinamerika föddes ledde till att dessa formades som ”intrinsically oppositional movements” (1992: 210). Vidare menar Sternbach et al. att de feministiska rörelserna varit en central del av kontinentens kamp mot imperialism (1992: 213) samt i att utveckla synen på revolutionär politik (1992: 214).

Ytterligare en författare som, i sin undersökning av de protester mot militärregimen som bröt ut i Chile mellan 1983-1986, berör kvinnors roll i sociala rörelser är Garretón (1989). Garretón (1989: 272) menar att kvinnor under dessa år etablerades som en särskild ”social force in the opposition movement” och att deras protester präglades av en effektiv och autonom organisering. I min analys kommer dessa författares bidrag användas för att diskutera och kontextualisera den feministiska kampen för fri abort i Chile och dess förhållande till nyliberalism, socialism/marxism och nykolonialism.

1.3.2 Sociala rörelser: komplexitet och utmaningar

Fenomenet sociala rörelser och aktioner kan definieras och förstås på många sätt. I denna studie utgår jag ifrån Escobar och Alvarez (1992) och Castros (2018) förståelser, då dessa är utvecklade i relation till sociala rörelser i Latinamerika. Enligt Escobar och Alvarez är sociala aktioner ”the product of complex social processes in which structure and agency interact in *manifold ways* and in which actors produce meanings, negotiate, and make decisions” (1992: 4, min kursivering). Vidare definierar Castro (2018: 22) sociala rörelser som system av multipla processer under ständig konstruktion och förändring som inte manifesterar sig på ett tydligt definierbart sätt. Således behandlas sociala rörelser och aktioner som mångfacetterade och föränderliga fenomen genom vilka subjekt organiserar sig på olika sätt. I sin analys av ”Ni Una Menos”-rörelsen⁵ i Argentina exemplifierar Castro även hur den strategiska dimensionen av sociala rörelser kan studeras.

En liknande förståelse för sociala rörelser har i de Almeidas (2014) analys använts för att diskutera hur de feministiska rörelserna i Latinamerika opererar på ett flertal olika nivåer. Enligt de Almeida är feminismen en kollektiv men nyanserad rörelse, vars strategier och krav formas av den historiska, geopolitiska och socio-ekonomiska kontexten (2014: 32). I Latinamerika har bland annat kolonialismen, imperialismen och våldsamma militärdiktaturer varit centrala för hur feminismen som rörelse tagit form (2014: 27). De Almeida menar även att de patriarkala och kapitalistiska samhällsstrukturer som exploaterar och kommodifierar (kvinno)kroppen innebär en särskilt stor utmaning för dagens feministiska kamp (2014: 38).

1.3.3 Abort

Abort (i Chile) är givetvis också ett ämne som intresserat många innan mig och belysts utifrån ett flertal olika perspektiv. Jag kommer främst gå i dialog med författare som belyst ämnet i relation till nyliberalismen, katolicismen, chilensk politik och feministiska rörelser. Casas och Vivaldi (2014) analyserar hur Chiles abortförbud påverkar landets kvinnor, upprätthåller klassklyftor och hanteras av feministiska organisationer. Enligt författarna har Chiles abortlag ”a strong symbolic power which signals to women that they cannot escape an unwanted pregnancy without consequences” (2014: 72); en symbolisk makt som drabbar fattiga kvinnor

---

⁵ ”Ni Una Menos” är en feministisk rörelse som initierades 2015 i Argentina för att uppmärksamma och få ett slut på det höga antalet ”femicidios” [kvinnomord] i landet, och som sen spridit sig till en rad andra (latinamerikanska) länder (Castro, 2018: 21).

hårdast. Vidare framhåller Casas och Vivaldi att abortfrågan – som länge varit starkt tabubelagd – på senare år nästat sig in i den politiska debatten, en förändring för vilken feministiska organisationer varit avgörande (2014: 79).

Ivanescu (2013) analyserar i sin avhandling ”Bridging the Gap: Feminist Movements and their Efforts to Advance Abortion Rights in Chile” hur ett generationsskifte inom den feministiska rörelsen har påverkat kampen för fri abort. Författaren menar att ett sådant generationsskifte skapat inre meningsskiljaktigheter om hur kampen ska föras (2013: 72). Ivanescu konstaterar också att ett av de största hindren i kampen för fri abort i Chile är den katolska kyrkans ”conservative pro-family discourse” (2013: 77) – vilken sätter ett likhetstecken mellan kvinna och mor – eftersom en sådan diskurs leder till att kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter inte erkänns som mänskliga rättigheter. Utöver den katolska kyrkans makt har även, enligt Morán Faúndes (2013), försvagningen av den feministiska rörelsen på 90-talet hindrat en avkriminalisering av abort. Denna försvagning härleddes till den nyliberala modell som införts i landet; en modell där kollektiv organisering ersätts av ett konsumtionsinriktat och individbaserat agentskap (2013: 499-500).

Förutom en sådan försvagning av sociala rörelser har den nyliberala modellen också lett till att sociala problem ofta reduceras till individuella och juridiska frågor (Brown, 2016: 22). I sin analys av den offentliga abortdebatten i Argentina (och Latinamerika), utforskar Brown (2016) hur denna debatt påverkas av en nyliberal förståelse för det rationella subjektet. Författaren menar att en sådan förståelse i sin tur skapat en tendens bland abortmotståndare: att insistera på (den gravida) individens samvete, frihet och ansvar, och på så vis utmåla en oönskad graviditet som ett personligt ”misslyckande” (2016: 23). Ytterligare en tendens i abortmotståndares retorik är den som diskuteras av Nicholls och Cuestas (2018). Författarna menar att ultrakonservativa abortmotståndare i Chile sedan 2015⁶ radikaliserat sin retorik genom att bland annat likställa abort med de mord och försvinnanden som ägde rum under militärdiktaturen (2018: 370). Utifrån denna retoriska vändning diskuterar författarna abortmotståndarnas värdering av livet, en diskussion som får dem att konstatera att ”pro-life” debatten – som säger sig försvara rätten till liv över allt annat – aldrig sätter den gravidas liv först (2018: 373). I min analys citeras ovan presenterade författare med syftet att diskutera de strukturella faktorer som påverkar och formar kampen för fri abort i Chile.

---

⁶ Efter att dåvarande president Michelle Bachelet lagt fram en motion om att avkriminalisera abort i de tre specifika fall som tidigare nämnts.

2. Teori

Studiens teoretiska ramverk grundar sig framförallt i Judith Butlers utvecklade performativa (genus)teori om förkroppsligat politiskt motstånd och i Ernesto Laclau och Chantal Mouffes förståelse för politisk (diskursiv) kamp och hegemoni. Vidare kommer Rita Segatos begrepp *dueñidad* [ägande] och *territorialidad* [territorialitet] samt Silvia Federici analys av kvinnors kroppar och reproduktion vägleda min kontextualisering av och förståelse för abortfrågan i Chile.

2.1 Abort och kroppslig territorialitet

Kriminaliseringen av abort förstås i denna studie som en typ av (statligt) våld mot kvinnors kroppar och ett av bio-politikens⁷ uttryck. I linje med Silvia Federici (2004) och Rita Segato (2008; 2014), menar jag att kontrollerandet av kvinnokroppen och dess reproduktion är en grundläggande dimension av kapitalismen, patriarkatet och kolonialismen. I sin kartläggning och analys av häxjaktens historia konstaterar Federici att kvinnokroppen i det kapitalistiska samhället är "the primary ground of [women's] exploitation and resistance" (2004: 16). Att kontrollera kvinnors sexualitet och reproduktion – bland annat genom häxjakten – var, enligt Federici, nödvändigt för det globala kapitalistiska projektets fortgång (2004: 170). En "nödvändighet" som inte försvunnit: "down to the present – the state has spared no effort in its attempt to wrench from women's hands the control over reproduction" (Federici, 2004: 91). Liknande diskussion kring kontrollen av kvinnokroppen förs i Alorda Zeladas (2013) avhandling angående kroppen och feminism i Chile. Enligt Alorda Zeleda är kvinnokroppen ett territorium där patriarkalt och kapitalistiskt våld i både materialistisk och symbolisk form utövas (2013: 10). Kroppen är dessutom det diskursiva territorium där livet och den juridiska administrationen av livet möts (2013: 39), något som exemplifieras av Chiles abortlagstiftning.

På samma sätt, om än utifrån ett annat perspektiv, betraktar Segato kvinnokroppen som ett privilegierat territorium för patriarkal och kapitalistisk våldsutövning. I flera av sina verk diskuterar författaren relationen mellan det moderna samhällets maktfördelning och *territorialidad* [territorialitet]. Segato menar att territorialitet idag inte enbart bör förstås i termer av fysiska (nationella) områden. Istället behövs en mer flytande förståelse för att territorialitet utgörs av kroppar som rör sig över och mellan olika områden (2014: 349).

---

⁷ Begreppet *bio-politik* syftar på den politik som reglerar människors biologiska och kroppsliga funktioner. För vidare läsning se t.ex. Foucault (1976; 2004a; 2004b).

Dessutom, menar Segato, utövas statlig (och icke-statlig) makt inte över ett specifikt geografiskt område, utan genom ”administrationen av den grupp människor bosatta inom territoriet” (2014: 349; min översättning). Denna makt är av bio-politisk karaktär, ”in which control is exercised over people’s bodies as territories” (Segato, 2008: 204). Med hjälp av denna förståelse för territorialitet analyserar Segato kvinnors (och icke-mäns) kroppar som ett särskilt utsatt territorium i dagens politiska och ekonomiska system (2014: 350). Till skillnad från att dessa kroppar ofta ansetts *tillhöra* det territorium över vilket makt erhålls, menar Segato att de *utgör* ett territorium i sig själv (2014: 364). Om än utvecklad för att studera vår tids krigsföring i relation till sexuellt och dödligt våld, anser jag att Segatos territorialitetsteori och dess konceptualiseringen av (kvinno)kroppen kan gynna min analys. Utifrån detta ramverk kan kriminaliseringen av abort förstås i termer av kroppslig territorialitet; som en form av bio-politiskt våld som utövas mot de kroppar över vilka staten önskar behålla sin (juridiska) makt.

2.2 Performativitet och prekaritet

I sin bok *På väg mot en performativ teori om offentliga församlingar* (2018) reflekterar Butler kring vad som händer när ”kroppar samlas på gatorna, på torget eller på andra offentliga mötesplatser (inklusive virtuella mötesplatser)” (2018: 17). Butler menar att samtida politiska rörelser via massmanifestationer både utövar sin rätt att inta offentliga rum och ”reser ett kroppsligt krav på en mer levbar uppsättning ekonomiska, sociala och politiska villkor” (2018: 17). Denna förkroppsligade aspekt av sociala rörelser kan enligt Butler förstås med hjälp av termen *performativitet*⁸. Termen performativitet syftar i grunden på språkets kapacitet, och makt, att framkalla ett nytt fenomen enbart genom att fenomenet benämns. Butlers performativitetsbegrepp betecknar istället en performativitet som inte enbart syftar på språkliga handlingar, utan på politiska krav ”som framförs genom förkroppsligade handlingar” (2018: 72). Förkroppsligade aktioner är således inte nödvändigtvis diskursiva, även om det finns en betydande och sammanvävd relation ”mellan den språkliga och den kroppsliga performativitetens former” (Butler, 2018: 15). Det muntliga, skriftliga och kroppsliga språket går sålunda inte att skilja från varandra; ibland talar en offentlig samling genom kroppens handlingar och gester, ibland genom ”sin kollektiva tystnad” och ibland genom att ”göra ironiskt bruk av språket” (2018: 141).

---

⁸ Butler har i tidigare verk (t.ex. *Genustrubbel*, 1990/1999) använt begreppet *performativitet* för att prata om hur kön/genus och sexualitet *görs* på en individuell nivå. Här används begreppet istället för att reflektera kring de politiska krav som framförs i (bl.a.) könets och sexualitetens kollektiva namn.

Ett annat centralt begrepp i Butlers performativitetsteori är *prekaritet*. Termen prekaritet syftar på ett ”politiskt framkallat tillstånd där vissa befolkningsgrupper i högre grad än andra lider av bristfälliga sociala och ekonomiska nätverk, vilket gör dem differentiellt exponerade för skador, våld och död” (Butler, 2018: 37). Prekaritet är alltså ett sårbart tillstånd som drabbar de grupper vilka i större grad utsätts för statligt och icke-statligt våld, och vars liv anses vara ”förbrukningsbara” (2018: 17). Nära besläktat med begreppet prekaritet är Rita Segatos begrepp *dueñidad* [ägan]. Med detta begrepp ämnar författaren synliggöra och åtgärda den otillräcklighet som begreppet *desigualdad* [ojämlikhet] enligt henne bär på. Med *dueñidad* syftar Segato på vår tids extrema ojämlikhet där en liten grupp människor har en så stor rikedom att de till viss del även äger livet och döden. Vidare menar Segato att *dueñidad* ofta tar sig uttryck i våld riktat mot kvinnors kroppar, och utgör därmed patriarkatets mest extrema uttryck (Palabra de Mujer, 2017). Medan prekaritet benämner ett utsatt tillstånd syftar *dueñidad* således snarare på den ekonomiska och politiska maktfördelning som i sin tur framkallar prekaritet.

Butlers vidareutveckling av performativitetsteorin fungerar som en utgångspunkt i min analys av de feministiska organisationerna i Chile och deras strategier i kampen för fri abort eftersom denna kamp utgör en av de samtida politiska rörelser som äger ”rum i namn av den levande kroppen” (Butler, 2018: 23). Dessutom hjälper Butlers förståelse för förkroppsligad, kollektiv performativitet mig att kontextualisera aborträttsrörelsens strategier och uttryck i tid och rum, samt relatera dessa till andra ”sociala motståndspraktiker” (2018: 16). Begreppen *prekaritet* och *dueñidad* kommer i sin tur vägleda min förståelse för hur ojämlikheten och kvinnoförtrycket tar sig uttryck i dagens nyliberala Latinamerika.

2.3 Diskursiv kamp och hegemoni

Utöver Butlers *performativitetsteori* bygger mitt teoretiska ramverk på Laclau och Mouffes post-marxistiska *diskursteori*, utvecklad i *Hegemony and Socialist Strategy* (1985 [2001]). Enligt Laclau och Mouffe (2001: 107) kan vi inte dela in världen i diskursiva och icke-diskursiva fenomen; alla fenomen är diskursiva. Författarnas diskursbegrepp omfattar således inte bara språket; även den sociala verkligheten bedöms vara en diskursiv konstruktion. Detta betyder dock inte att varken verklighetens eller diskursernas materiella karaktär förnekas (2001: 108). Istället anses samhällets sociala relationer konstitueras och organiseras av diskurser (2001: 96), och att dessa diskurser får politiska, sociala och materiella konsekvenser (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 31). Diskurser består enligt författarna av *artikulerande*

praktiker, det vill säga diskursiva och politiska praktiker genom vilken *tecken* (ord, fenomen, identiteter) placeras i en särskild relation till varandra och tillskrivs betydelse inom diskursen (Laclau & Mouffe, 2001: 105). Den politiska diskurs som kriminaliserar abort i Chile kan alltså betraktas som ett socialt fenomen vars artikulerande praktik får materiella konsekvenser för personer som av denna diskurs fräntas makten över sin egen kropp.

I våra samhällen finns en mängd av diskurser, mellan vilka Laclau och Mouffe menar att det pågår en ständig *diskursiv kamp*: ”there is not *one* discourse and not *one* system of categories” (Laclau & Mouffe, 2001: 3). Detta eftersom total konsensus är onåbart och eftersom betydelse endast tillfälligt kan fixeras i en diskurs genom att utesluta eller undertrycka andra möjliga betydelser. Ett exempel på en diskursiv kamp är den som utspelar sig mellan den katolsk-konservativa och den feministiska diskursen om abort, där den förstnämnda etableras genom att tillfälligt fixera vissa och utesluta andra betydelser. Tillsammans bildar de uteslutna (feministiska) betydelsemöjligheterna ett diskursivt fält som i sin tur ”utgör ett potentiellt hot för den rådande diskursen” (Bergström & Ekström, 2018: 264). Trots att det pågår en ständig diskursiv kamp kan en diskurs etablera sig som sann eller naturlig i en viss kontext, det vill säga, inta en *hegemonisk* position. En sådan hegemonisk position är alltid mer eller mindre tillfällig. Med *hegemoni* menar Laclau och Mouffe en form av politisk relation som uppstår i ett diskursivt fält där ett strukturellt system av betydelseskilnader har konstruerats (2001: 134-9). I ett samhälle kan det finnas flera hegemonier och “no hegemonic logic can account for the totality of the social and constitute its centre, for in that case a new suture would have been produced and the very concept of hegemony would have eliminated itself” (2001: 142). Författarnas teoretisering av hegemoni-begreppet utgår följaktligen ifrån att hegemoni alltid befinner sig i gränslandet mellan universalitet och specificitet (Laclau & Mouffe, 2001: xiii). Slutligen menar Laclau och Mouffe att vi idag befinner oss i en nyliberal hegemoni, vilken ”have been able to implement a profound transformation in the relations between capitalist corporations and the nation-states” (2001: xvi).

Laclau och Mouffes diskursteori ger mig möjlighet att konceptualisera de feministiska organisationernas abortdiskurs som ett hot mot den rådande, hegemoniska abortdiskursen, artikulerad av bland annat staten och katolska kyrkan. Sålunda kan jag placera den feministiska kampen för fri abort i det utmanande diskursiva fältet, och därefter undersöka vilka (hegemoniska) betydelsefixeringar de genom sin kamp vill ersätta. Dessutom kommer diskursteorins tanke om att sociala rörelsers politiska betydelse ”crucially depends upon its

hegemonic articulation with other struggles and demands” (Laclau & Mouffe, 2001: 87) vara central för utforskandet av hur kampen för fri abort och dess strategier förhåller sig till nyliberala och nykoloniala diskurser. Slutligen innebär Laclau och Mouffes breda definition av diskurs att Butlers förkroppsligade performativitet kan förstås i diskursiva termer. Att kroppars handlingar och gester *talar* med ”kroppens specifika performativitet” (Butler, 2018: 79) innebär även att kroppar kan artikulera och producera mening, och således delta i en diskursiv kamp.

3. Empiri, positionering och analysmetod

Grunden till studiens metodologiska design lades när jag, under min tid i Santiago de Chile hösten 2018, kom i kontakt med kampen för fri abort via bland annat demonstrationer och panelsamtal. Vid dessa tillfällen fångade aktivisternas kollektiva aktioner och artikulering min uppmärksamhet, vilket i sin tur väckte ett intresse för nutida feministisk kamp, organisering och strategier. Nedan presenteras först de fyra utvalda organisationerna och det insamlade materialet. Därefter förs en diskussion kring hur jag har förhållit mig till mitt material och min roll som analytiker. Slutligen beskrivs och konkretiseras min analysmetod.

3.1 Organisationer och material

De fyra organisationer vars diskursiva och performativa strategier har analyserats är *Mesa Acción por el Aborto en Chile*, *Marcha Mundial de las Mujeres – Chile*, *Coordinadora Feministas en Lucha* och *Coordinadora Feminista 8 Marzo*. Samtliga organisationer är aktiva i kampanjen ”Aborto Libre, Seguro y Gratuito” [Fri, säker och gratis abort] och har ett nära samarbete med varandra. Valet av dessa organisationer har till viss del präglats av att jag under min tid i Chile hörde och såg mycket av just dem. Organisationerna är främst aktiva i huvudstaden Santiago, syns en hel del i media och många av de aktiva har högre, akademisk utbildning. Mitt urval gör således inte anspråk på att ge en heltäckande bild av Chiles feministiska rörelse för fri abort. Det finns många andra organisationer och aktivister som deltar i kampen för fri abort på både liknande och andra sätt.

Mesa Acción por el Aborto en Chile (MAACH) startades 2015 med syftet att avkriminalisera abort i Chile. På sin hemsida skriver MAACH att de verkar för att generera argument i debatten om abort och kvinnors rätt att bestämma. Deras arbete bedrivs av feminister från ett flertal människorättsorganisationer och universitet. Utöver att delta i kampanjen ”Aborto Libre, Seguro y Gratuito” har MAACH lanserat kampanjen #NoLaJuzgues [#DömHenneInte] med syftet att minska det sociala stigma som ofta drabbar dem som väljer att göra abort (MAACH; ”¿Quiénes somos?”).

Marcha Mundial de las Mujeres – Chile (MMM-C) är den lokala delen av ett internationellt nätverk som sedan 2000 samlar feministiska organisationer som verkar för att bekämpa fattigdom och våld mot kvinnor. Organisationen har varit aktiv i kampen för fri abort sedan demonstrationen i juli 2013 och har bland annat anordnat seminarieserien ”Aborto Libre: Saberes y Prácticas Feministas” [Fri Abort: Feministiska Kunskaper och Praktiker]. Utöver att

engagera sig i abortfrågan är organisationen aktiv i kampen mot exploateringen av naturresurser, miljöförstörelsen samt våldet och förtrycket mot Mapuche-folket⁹ (MMM-C; ”¿Quienes somos?”).

Coordinadora Feministas en Lucha (CFL) är en plattform som strävar efter att skapa ett utrymme där feministiska organisationer kan artikulera sitt politiska arbete. Förutom att verka för fri abort jobbar organisationen mot all typ av våld mot kvinnor. Precis som MMM-C deltog CFL i den första demonstrationen för fri, säker och gratis abort i juli 2013, och har sedan dess varit en av de organisationer som anordnat och utlyst nya demonstrationer. Organisationen har ingen hemsida utan all information om dem har jag hämtat från sociala medier.

Coordinadora Feminista 8 Marzo (CF8M) är ett nätverk där ett flertal feministiska, sociala och fackliga organisationer samlas för att mobilisera motstånd under internationella kvinnodagen den 8 mars. I december 2018 anordnade CF8M en samordning- och planeringshelg för feminister och aktivister från hela landet. Syftet med denna helg var att kollektivt artikulera en agenda inför den feministiska strejken 8 mars 2019. Arbetet resulterade i tio övergripande krav, varav erkännandet av de sexuella och reproduktiva rättigheterna, inklusive fri, laglig, säker och gratis abort, var ett (CF8M; ”¿Quienes somos?”).

Allt material från ovanstående organisationer är insamlat via deras hemsidor och sociala medier och består av Facebook och Twitter-inlägg, längre debatterande texter, grafiska illustrationer samt videoinspelningar från ett panelsamtal och en demonstration. Urvalskriterierna under materialinsamlingen var att samtliga inlägg, texter, illustrationer och videos skulle vara publicerade under 2018 eller 2019¹⁰ och inte kunna ersättas av varandra (dvs. att *både* form och innehåll upprepas). Allt insamlat material illustrerar vilka argument och strategier som är centrala i kampen för fri abort. Den del av kampen som utgörs av känslor, tankar och ”stämning” synliggörs däremot inte. Eftersom jag är intresserad av organisationernas diskursiva och performativa mobiliseringsstrategier tror jag att en blandning mellan skriftligt, grafiskt och audiovisuellt material gynnar min analys. Trots att fokus inte främst ligger på att undersöka vad online-aktivism gör med sociala rörelser är jag

---

⁹ Ursprungsbefolkning vars land utgör (stora) delar av det område som idag ockuperas av Chile och Argentina.

¹⁰ Detta eftersom jag främst fokuserar på strategier som använts efter lagändringen 2017.

intresserad av samspelet mellan de strategier som synliggörs på organisationernas digitala rum och det performativa som sker på gator och torg. Jag menar att virtuella mötesplatser ger sociala rörelser nya sätt på vilka de kan mobilisera *till* och berätta *om* gatan. Däremot har digitala rum ofta en rad olika regler för vad som får och inte får publiceras, vilket innebär att organisationernas kommunikation på dessa kanaler är begränsad. Likaså kan dessa rum fungera exkluderande mot exempelvis äldre personer. Att jag valt att analysera material publicerat online betyder *inte* att jag anser att det är där kampen främst förs eller att denna typ av material erbjuder en heltäckande bild av organisationernas arbete.

I analysen hänvisar jag till materialet på följande sätt: (Organisationens förkortade namn, år, månad, dag; varifrån informationen inhämtats). I vissa fall hänvisar jag till enskilda (tales)personer från organisationerna, varpå referensen istället blir dessa personers efternamn. Fokus ligger dock inte på dem som individer utan exemplen analyseras alltid i direkt anslutning till respektive organisationer.

3.1.1 Etik och positionering

Enligt Elizabeth Jelin (citerad i Escobar & Alvarez, 1992: 6) är det forskaren som konstruerar de sociala rörelser som hen är intresserad av; denna konstruktion stämmer inte nödvändigtvis överens med "the empirical form of collective action". I linje med Jelins tanke är min utgångspunkt att den bild som här ges av organisationernas kamp för fri abort inte nödvändigtvis är "sann". Att inte återspegla en sann, empirisk verklighet anser jag dock inte vara ett problem i sig. Detta eftersom jag utifrån ett feministiskt epistemologiskt perspektiv anser att det varken är möjligt eller eftersträvansvärt. Tvärtom anser jag, i dialog med bland annat Donna Haraway (1988), att kunskap *alltid* produceras utifrån ett situerat och partiellt perspektiv. Således avskrivs idén om att objektiv (bra) forskning produceras utifrån ett osynligt, obefintligt perspektiv, från vilket forskaren återger en "sann" bild av verkligheten, som en illusion (Haraway, 1988: 581). Min studie gör alltså inte anspråk på att spegla en empirisk "verklighet" eller producera universell kunskap. Vidare är det viktigt att som analytiker situera sig som "(med)skapare" av de diskurser som analyseras (Börjesson & Palmblad, 2007: 20) och synliggöra hur ens olika positioner påverkar kunskapsproduktionen.

Eftersom jag undersöker ett ämne kring vilket åsikterna tenderar att gå isär ämnar jag vara transparent med min egen åsikt. Det har dock antagligen inte gått någon förbi att jag sympatiserar med organisationernas kamp för fri abort. Jag, liksom de, anser att aborträtten

bör vara fri, säker och kostnadsfri. Behovet av kampen för fri abort i Chile och andra länder väcker följaktligen en frustration och ilska. Trots att jag (ännu) aldrig tvingats kämpa för *min* rätt att göra abort ingår jag i en global, feministisk rörelse som anser att aborträtten är under ständigt hot och aldrig bör tas för given. Är din aborträtt hotad är min också det. Chiles abortkamp *intresserar mig* således enbart på ett kunskapsteoretiskt plan. Jag anser att det är viktigt att producera kunskap inte bara om upprätthållandet av maktrelationer, utan också om på vilka sätt dessa ständigt utmanas av exempelvis feministiska, anti-rasistiska, anti-kapitalistiska och dekoloniala rörelser. Min analys präglas således av en uttalad (systemkritisk) feministisk ståndpunkt. Utöver denna politiska ståndpunkt präglas analysen av min geografiska och akademiska position, vilken skapar ett visst emotionellt och teoretiskt avstånd mellan mig och studiens empiri. Detta avstånd, och det faktum att jag ingår i en diskursiv och politisk kontext som skiljer sig från organisationernas, har påverkat vilka saker jag ansett vara extra intressanta i min analys.

Slutligen har ett par etiska överväganden varit centrala under skrivandets gång. Dessa överväganden är främst knutna till det faktum att mitt material är på spanska och har inhämtats från digitala platser. Först och främst har jag behövt översätta delar av materialet från spanska till svenska, och även om mina spanskakunskaper är goda så är jag inte någon utbildad översättare. Risker att utelämnas eller missförstå något är därför något som jag reflekterat mycket över och försökt minimera genom att bland annat be om hjälp av spankstalande personer i min omgivning. Att min studie är skriven på svenska innebär dessutom att de berörda organisationerna inte kommer kunna ta del av varken analys eller resultat.

Med tanke på att mitt material har insamlats från organisationernas sidor på sociala medier blir samtycke, anonymitet och integritet tre viktiga förhållningspunkter. Eftersom organisationerna konton på dessa sidor är offentliga har jag inte sökt samtycke från dem för att använda citat eller liknande. Trots att sidorna är offentliga, och trots att jag inte är intresserad av enskilda individers kommentarer på dessa sidor, kan jag dock inte vara säker på *hur* organisationen vill att det som publiceras ska användas av tredje part:

People may operate in public spaces but maintain strong perceptions or expectations of privacy. Or, they may acknowledge that the substance of their communication is public,

but that the specific context in which it appears implies restrictions on how that information is – or ought to be – used by other parties.

(AoIR, 2012: 6)

En reflektion om var gränsen mellan det privata, personliga och politiska går är således nödvändig. I en sådan reflektion vägleds jag av den feministiska tanken om att det privata är politiskt. Genom sin kamp för aborträtten deltar organisationerna på en offentlig, politisk arena. Detta deltagande anser jag präglas av ett strukturellt feministiskt tänkande, utifrån vilket det privata (abort) utan tvekan är just politiskt. Så även om abort kan vara något av det mest privata som finns för den enskilde individen anser jag inte att min studie bör betraktas som en analys av privata angelägenheter. Däremot kvarstår risken för att individer som på organisationernas sidor berättat om handlingar som i Chile anses vara illegala (dvs. abort) blir spårbara genom min analys. Denna risk anser jag dock att de personer som valt att kommentera något av den karaktären är medvetna om, samt reflekterat över.

3.2 Analysmetod

Studiens metodologiska ramverk bygger på Laclau och Mouffes ovan presenterade diskursteori. För att få fram konkreta analys-verktyg har jag operationaliserat begreppen *artikulation*, *flytande signifikanter* och *nodalpunkter*. Som nämndes tidigare är *artikulation* en (diskursiv och politisk) praktik genom vilken tecken placeras i en särskild relation till varandra och tillskrivs betydelse (Laclau & Mouffe, 2001: 105). *Flytande signifikanter* och *nodalpunkter* är olika namn som de diskursiva tecknen som förhandlas i en artikulerande praktik tilldelas beroende på hur fixerad deras betydelse är inom eller mellan olika diskurser. Mångtydiga tecken som inte ännu blivit diskursivt artikulerade, det vill säga fått en (tillfälligt) fixerad betydelse inom en specifik diskurs, kallas för *element* (2001: 113). Vissa element anses ha en särskilt mångtydig status och kallas därför för *flytande signifikanter*; då de är ”incapable of being wholly articulated to a discursive chain” (2001: 113). Slutligen så kallas de tecken som får en central roll i en diskurs försök att “dominate the field of discursivity” (2001: 112) för *nodalpunkter*.

Genom att analysera vilka tecken som tillskrivs vilken betydelse samt på vilket sätt de artikuleras, har dessa begrepp väglett min undersökning av hur de feministiska organisationerna deltar i den diskursiva kampen för fri abort. *Artikulation* har använts för att identifiera de strategier genom vilka de feministiska organisationerna artikulerar fram en

diskurs om abort, det vill säga de praktiker som tillskriver tecken betydelser. *Flytande signifikanter* har fungerat som ett verktyg för att identifiera de tecken som av de feministiska organisationerna tillskrivs en betydelse men som av en hegemonisk diskurs tillskrivs en helt annan; alltså de tecken som aktivt deltar i och synliggör den diskursiva kampen. Till sist så har *nodalpunkter* använts för att urskilja vilka tecken som intar en central roll och kring vilka kampen organiseras; vilken betydelse tillskrivs dessa tecken och varför? Nedan beskrivs mitt tillvägagångssätt på ett mer konkret sätt.

Analysarbetet inleddes med att urskilja *var* och *hur* organisationernas argument formulerades samt deras gemensamma nämnare. Därefter delade jag in materialet efter dels olika artikulerande praktiker (strategier) och dels efter mina frågeställningar. I samtliga delar identifierades löpande *flytande signifikanter* och *nodalpunkter*. Resultatet av denna systematiska analys tolkades sedan med hjälp av mitt teoretiska ramverk för att kunna föra en diskussion kring hur kampen för fri abort i Chile förhåller sig till en nyliberal och nykolonial samhällsordning. För att undvika att endast uppmärksamma de saker som går att kategorisera med hjälp av diskursteoretiska begrepp har jag kontinuerligt lagt stor vikt vid att låta mig vägledas av både mitt teoretiska ramverk och av forskningsfältet.

4. Analys

Analysen är uppdelad i tre delar vars respektive underrubriker representerar olika teman. Under § 4.1 diskuteras vilken betydelse organisationerna tillskriver den chilenska abortkampens gemensamma slogan. Under § 4.2 presenteras och analyseras de olika strategier som identifierats. I samband med detta behandlas även kampens flytande signifikanter och nodalpunkter. Under § 4.3 diskuteras slutligen hur organisationernas strategier förhåller sig till rådande nyliberala och nykoloniala samhällsordning.

4.1 Aborto libre, (legal), seguro y gratuito

Innan jag går in på hur de fyra organisationerna artikulera sin kamp för fri abort i Chile, vill jag kort kommentera ett par övergripande saker som är grundläggande för samtliga organisationer. ”Aborto Libre, Seguro y Gratuito” [Fri, säker och gratis abort] är den chilenska abortkampens övergripande slogan. Till detta läggs i en del sammanhang ”Legal” [laglig]. Vad menar då de utvalda organisationerna med detta? Varför kräver de fri, (laglig), säker *och* gratis abort? Och vad är det för skillnad på fri och laglig? Trots att det skulle behövas en separat studie för att besvara dessa frågor utförligt inleds analysen med en kort diskussion om kampens tre (fyra?) centrala krav.

I en deklARATION publicerad av CFL (2018, juli, 19; Facebook) inför den årliga demonstrationen för fri abort den 25 juli förklarar organisationen varför de ställer de krav de gör. I deklARATIONEN har CFL tillägnat ”Legal” [laglig] en egen rubrik. CFL kräver *fri abort* för att försvara allas rätt att bestämma över sin sexualitet och reproduktion, sina kroppar och sina liv. Kravet för fri abort innebär också att den gravidas autonomi och integritet ska respekteras och att hen själv ska få bestämma var aborten ska utföras; hemma eller på sjukhus. CFL kräver *laglig abort* för att aborträtten måste tillgodoses och erkännas av staten. Kravet för *säker abort* grundar sig i att ingen ska behöva riskera sitt liv för att genomföra en abort. En abort ska kunna genomföras i säkra miljöer och inte vara beroende av den illegala läkemedelsmarknaden. För att detta ska vara möjligt är det sista kravet, *gratis abort*, nödvändigt. Alla, oavsett ekonomisk situation, ska ha tillgång till en fri och säker abort. Kampen handlar sålunda inte bara om att abort ska erkännas som en (civil) rättighet, utan även om att denna *sociala* och *materiella* rättighet ska vara tillgänglig för alla.

Fri, (*laglig*), *säker* och *gratis* är således *nodalpunkter* i kampen för fri abort; det är kring dessa tecken kampen först och främst organiseras. *Fri* och *laglig* är emellertid också *flytande*

signifikanter då det pågår en intern diskursiv kamp om vilken betydelse dessa tecken ska tillskrivas. Under ett panelsamtal arrangerat av MMM-C i september 2018 diskuterades denna fråga om fri respektive laglig abort. Under detta samtal uttryckte Macarena Castañeda, talesperson för MAACH, att legalisering är en nödvändig strategi för att garantera tillgången till abort i ett nyliberalt land där rättigheter inte existerar (MMM-C, 2018, september, 28; Facebook). Gema Ortega, talesperson för CFL, uttryckte istället att lagen i Chile endast kontrollerar och förtrycker; inte på något sätt garanterar eller skyddar. Så länge det juridiska systemet inte förändras kommer en abortlag, enligt Ortega, fungera som ytterligare ett sätt att kontrollera kvinnokroppen (MMM-C, 2018, september, 28; Facebook). Castañeda höll dock med Ortega om att en legalisering inte räcker, särskilt med tanke på den samvetsklausul som i praktiken leder till att ”lagliga” aborter fortfarande utförs under osäkra eller ekonomiskt förödande omständigheter. I linje med det som Ivanescu (2013: 49) konstaterar kräver organisationerna således “more than just legal decriminalization but also for social decriminalization, access and counselling service”.

4.2 Diskursiva och performativa strategier

På grund av att organisationernas arbete till stor del utgörs av att sprida information, väcka opinion och mobilisera kring abortfrågan på sociala medier betraktas detta som en strategi; ett sätt på vilket kampen *artikuleras* och tillskrivs mening. Även om de ”analoga” artikulationsformerna inte på samma sätt fångas upp av mitt material så har dessa givetvis också betraktats som en central strategi i organisationernas kamp för fri abort. De diskursiva och performativa strategier som identifierats – i både digitala och analoga rum – har delats upp i följande teman: språkbruk, grafisk illustration, kampsång och förkroppsligad performativitet, vilka nedan analyseras separat.

4.2.1 Språkbruk

Enligt spanskans lingvistiska system ska den maskulina böjningen av pronomen användas för att benämna en grupp människor med mer än en könsidentitet. I materialet finns två exempel där organisationerna valt att undgå denna regel och istället neutralisera pronomen *alla* [todos] på följande sätt:

[H]asta que **todxs** seamos libres! [Tills dess att vi **alla** är fria!]

(MMM-C, 2018, december, 31; Facebook)

Todes invitades [Alla är inbjudna]

(CFL, 2018, augusti, 18; Facebook)

I det översta exemplet har MMM-C valt att byta ut bokstaven ”o” – som markerar den maskulina böjningen – till ett ”x”. I det andra exemplet har CFL istället valt att byta ut ”o:et” i *todos* mot ett ”e”. MMM-C och CFLs val och formuleringar är tecken på att organisationerna har en inkluderande och icke-binär förståelse för vilka kroppar som deltar i kampen och/eller drabbas av kriminaliseringen av abort. Att tecknet *alla* kan klassas som en *flytande signifikant* i de flesta sammanhang råder det knappast någon tvekan om; beroende på vem avsändaren är fylls tecknet med olika innebörd. I dessa exempel blir det dock extra tydligt. Genom att ”manipulera” tecknets grammatiska genus fylls det inte bara med en ny, inkluderande betydelse utan ett visst avstånd tas även mot tecknets exkluderande natur.

Utöver ett könsneutralt språkbruk har MMM-C även vid ett tillfälle ”feminiserat” det maskulina substantivet för kropp [*cuerpo*], genom att byta ut ”o:et” mot ett ”a”:

[M]archamos para exigir nuestro derecho exclusivo a decidir sobre nuestras **cuerpas**

[Vi demonstrerar för att kräva vår ensamrätt att bestämma över våra **kroppar**]

(MMM-C, 2018, juli, 25; Facebook)

Att feminisera det maskulina ordet *kropp* för att benämna kvinnokroppen är en diskursiv motståndsstrategi som politiserar kroppen och ifrågasätter att det maskulina är normen. Genom att benämna något som tidigare inte benämnts synliggörs dessutom den maktskillnad som *de facto* finns mellan olika kroppar. Möjligen skulle feminiserandet av tecknet *kropp* implicit kunna upprätthålla en binär förståelse för vilka kroppar som kan benämnas (manliga och kvinnliga). Enligt mig är detta dock bara en relevant poäng så länge språket betraktas som en spegel av verkligheten. Dessutom framgår på många andra sätt att kampen för fri abort i Chile styrs av en icke-binär och icke-essentialistisk syn på kön. Att ändra på språket som en motståndsstrategi tror jag först och främst handlar om att bryta med normen, inte om att ta fram andra sätt att återspegla verkligheten på. Det är normbrytandet i sig som utgör motståndet; exakt vad brytningen från ”*cuerpo*” till ”*cuerpa*” får för effekter är en annan fråga. Däremot, som redan nämnts, vittnar brytningen från normen i detta fall om en feministisk analys av kön och makt. Vidare har *kropp* [*cuerpo/a*] identifierats som en

nodalpunkt i organisationernas kamp för fri abort då det är ett centralt tecken kring vilket diskursen organiseras.

Användandet av könsneutralt språk och feminiserandet av maskulina ord är sålunda två sätt på vilka organisationerna *artikulerar* sin kontra-hegemoniska diskurs om (fri) abort. Detta eftersom tecknens *alla* och *kropp* betydelse (tillfälligt) förskjuts inom ramarna för den feministiska diskursen. Denna typ av artikulerande praktik är möjlig på grund av att ”no discursive formation is a sutured totality and the transformation of the elements into moments is never complete” (Laclau & Mouffe, 2001: 106-107). Ett annat sätt som organisationerna artikulerar sin abortdiskurs på är genom ordlek. Den ordlek jag finner mest intressant återkommer ett flertal gånger i materialet, varav två presenteras nedan:

Las mujeres **abortamos** el fascismo [Vi, kvinnorna, **aborterar** fascismen]

(MMM-C, 2018, juli, 27; Facebook)

Por la liberación de la vida, **abortamos** este sistema y todas sus formas de dominación

[För livets frigörelse **aborterar** vi detta system och alla dess former av dominans]

(CFL, 2018, juli, 19; Facebook)

Dessa två exempel synliggör en *artikulerande praktik* genom vilken organisationerna behåller fokus på frågan om abort samtidigt som de riktar kritik mot andra förtryckande samhällsstrukturer. I formuleringarna används tecknet *abort* med betydelsen ”göra sig av med något oönskat” för att på så sätt göra motstånd mot fascismen och det politiska systemet. Dessutom återgår fokus till kroppen och ett förkroppsligat motstånd, där livmodern framställs som ett imaginärt vapen i kampen mot förtryck och orättvisa. Ovanstående exempel vittnar även om att *abort* är en *nodalpunkt* i kampen för fri abort på mer än ett sätt. Det är inte bara det mest centrala ordet kring vilket kampen kretsar, utan också ett retoriskt verktyg med vilket organisationerna ”genom humor och satir kan [...] överta språkbruk vars vanliga funktioner de söker omstörta” (Butler, 2018: 141).

I CFLs formulering tillskrivs dessutom *livet* en särskild betydelse utefter sin relation till de andra tecknen. *Livet* artikuleras som något som måste frigöras, men här läggs fokus varken direkt på den gravidas eller fostrets liv – som så ofta annars är centralt i kampen. I detta fall handlar det snarare om att ifrågasätta och problematisera vems liv som är ”levbart” under

rådande, strukturella omständigheter: ”vi försvarar inte livet som en abstrakt idé, utan ett värdigt liv där grundläggande rättigheter garanteras” (2018, juli, 19; Facebook, min översättning). Sålunda går CFLs artikulering hand i hand med Butlers syn på *prekaritet*, eftersom deras kamp ”utgå[r] från kravet att alla liv ska behandlas lika och vara lika levbara” (Butler, 2018: 66). (*Det levbara*) livet kan följaktligen betraktas som en *nodalpunkt* i kampen för fri abort.

Den sista språkbruksstrategin som identifierats är organisationernas återkommande användande av ett slagord. ”Original”-frasen är ”La revolución será feminista o no será” [Revolutionen ska vara feministisk eller inte alls], vilket enligt mig är ett nutida exempel på den feministiska kritik som på 60- och 70-talet riktades mot marxismens syn på revolution. Den marxistiska revolutionen ansågs dömd att misslyckas så länge den inte utmanade även patriarkala strukturer: ”revolutionary feminism was a necessity and an imperative for the survival and development of the Revolution and not just an ethical principle or, much less, a secondary task” (Chinchilla, 1992: 46). Nedan följer två exempel på hur slagordet används av organisationerna:

La conquista de nuestros derechos **será feminista** o no será
[Erövringen av våra rättigheter **ska vara feministisk** eller inte alls]
(MAACH, 2019, mars, 10; Facebook)

La maternidad será deseada o no será [Moderskapet ska vara **önskat** eller inte alls]
(MMM-C, 2018, juli, 15; Facebook)

I det översta exemplet artikulerar MAACH att erövringen av ”våra rättigheter” – inklusive rätten att göra abort – måste vara feministisk. Exakt vad detta innebär kan förstås genom att analysera formuleringen utifrån den diskussion som förs av Brown (2016). Enligt Brown leder den nyliberala synen på individen som rationell och friställd från bland annat kön, klass och ”ras”/etnicitet (2016: 33) till att sociala rättigheter ofta översätts till ett rent juridiskt språk (2016: 22). Brown hävdar följaktligen att kampen för fri abort inte bör falla i de fällor som en sådan språklig vändning innebär för hur man ser på individen och dess rättigheter. Enligt mig visar MAACHs formulering på en medvetenhet kring denna problematik. Att deras rättigheter måste erövras på ett feministiskt vis tolkar jag därför som att rättigheterna endast erkänns och

tillgodoses till fullo genom att ta hänsyn till individers olika sociala och ekonomiska förutsättningar.

I det andra exemplet artikulerar MMM-C *moderskapet* på ett sätt som utmanar dess traditionella betydelse. Enligt MMM-C, och de andra organisationerna, ska moderskapet vara *frivilligt*, något som rådande abortlagstiftning förhindrar. Sålunda konceptualiserar organisationerna, precis som Ivanescu (2013: 33), moderskapet som ”institutionalized under patriarchy as one of the bases of women’s subordination”. Moderskapet, liksom kontrollen av kvinnors kroppar och sexualitet, har naturaliserats under historien och gett kvinnan sin underordnade roll i samhället (Brown, 2016: 24). MMM-Cs formulering synliggör och utmanar således konnotationen av tvång inneboende i tecknet *moderskap*. På grund av att moderskapet enligt vissa (t.ex. katolska kyrkan) anses vara en kvinnans främsta syfte med livet, medan det av andra (feministiska organisationer) tillskrivs en annan betydelse, är moderskapet dessutom en *flytande signifikant*.

4.2.2 Grafisk illustration

De visuella verktyg organisationerna använder består främst av grafiska illustrationer. Gemensamt för dessa grafiska illustrationer är att de ofta innehåller antingen den gröna (näsduks)färg som symboliserar kampen för fri abort i både Chile och Argentina, eller den lila färg som symboliserar ”Ni Una Menos”-kampanjen mot våld mot kvinnor och *femicidios* (Castro, 2018: 45). Förutom dessa två färger är en annan gemensam nämnare för de grafiska illustrationerna sättet på vilket de framställer kroppar som gör något tillsammans. I samtliga illustrationer står kropparna nära varandra eller har direkt kroppskontakt, vilket skapar en känsla av stark gemenskap.

Bild 2. Inbjudan till det tidigare nämnda panelsamtalet om abort (MMM-C, 2018, september 25; Facebook).

Bild 3. Kallelse till ”näsduksmanifestation” utanför Argentinas ambassad i Santiago för att stötta deras kamp för en abortlagförändring. (MAACH, 2018, augusti, 5; Facebook).

Bild 4. Illustration inför kommande demonstration den 25 juli, i vilket alla uppmanas att använda den gröna näsduken dagligen (CFL, 2018, juli, 9; Facebook).

Bild 2 föreställer sex ansikten i nära anslutning till varandra; deras ”kroppar” flyter samman som en svart yta. En del ansikten är kvinnligt kodade medan andra inte följer några könsbinära koder. Här exemplifieras alltså återigen organisationernas inkluderande förståelse för vem/vilka som är kampens subjekt. Illustrationen sänder dessutom en signal av

gemenskap, kunskap och omsorg. Kunskap på grund av den kontext illustrationen ingår i: ett panelsamtal om feministisk kunskap kring abort. Omsorg eftersom en av personerna blir kärleksfullt ompysslad av en annan. Bild 3 är uppbyggd kring en grupp personer som protesterar med plakat, megafoner och gröna näsdukar. På tröjorna syns samma symbol som pryder den argentinska versionen av den gröna näsduken. På så vis är illustrationen ett exempel på den gränsöverskridande solidaritet som finns mellan många latinamerikanska länders feministiska rörelser (de Almeida, 2014). Bild 4 föreställer fem personer som står på rad, i armkrok, bakifrån. Alla bär den gröna näsduken. Sättet på vilket de står uppradade får mig att tänka på den kända frasen ”No pasarán” [They shall not pass]¹¹.

Vidare tolkas (re)produktionen av grafiska illustrationer som en av organisationernas strategier i kampen för fri abort. Illustrationerna illustrerar inte bara ett externt budskap, de *utgör* ett budskap genom att bland annat gestalta de motståndsaktioner som organisationerna ämnar använda sig av i sin kamp (Rovetto, 2015: 16). Denna typ av strategi tilltar ofta i intensitet dagarna innan ”analog” mobiliseringar, så som demonstrationer, med syftet att sprida information om och koordinera dessa aktioner (Castro, 2018: 43). Då två av illustrationerna ovan porträtterar kroppar som på gatan manifesterar eller på annat sätt artikulerar sin åsikt i abortfrågan, visar organisationerna att ett *performativt, förkroppsligat motstånd* är och bör vara en del i kampen.

4.2.3 Kampsång

En av de kampsånger som ofta sjungs under demonstrationerna för fri abort följer antifascistiska *Bella Cias*¹² toner. Nedan följer ett utdrag ur låttexten:

Hoy **peleamos** / Por nuestros sueños / Vamos ya, vamos ya, vamos ya, ya, ya.

Nunca más / Habrá **silencio** / Si queremos libertad.

Idag slåss vi / För våra drömmar / Kom igen, kom igen, kom igen-gen-gen.

Aldrig igen / Ska vi vara **tysta** / Om vi vill ha frihet.

¹¹ ”No pasarán” uttalades bl.a. av kommunistledaren Dolores Ibárruri under det spanska inbördeskriget på 1930-talet (Ibárruri & Sorel, 1989).

¹² *Bella Ciao* är en italiensk folkvisa som blev upplivad av den anti-fascistiska rörelsen på 1940-talet. Idag är låten känd över hela världen som en anti-fascistisk kampsång om frihet och motstånd (Bagini, 2014).

Hoy peleamos / Por **nuestros cuerpos** / Vamos ya, vamos ya, vamos ya, ya, ya.

Aquí estamos / Cantando juntas / Por el aborto legal.

*Idag slåss vi / För **våra kroppar** / Kom igen, kom igen, kom igen-gen-gen.*

Vi är här / Vi sjunger tillsammans / För en laglig abort.

(CF8M, 2018, juli, 24; Twitter)

Låttexten placerar återigen *kroppen* som en nodalpunkt i organisationernas kamp för fri abort. Det är ”våra kroppar” som ”vi slåss” för, eftersom det är i kroppens territorium som livet och den juridiska kontrollen av livet möts (Alorda Zelada, 2013: 39). Dessutom visar låttexten att den tystnadskultur som länge funnits kring abortfrågan inte längre kommer att accepteras (”Aldrig igen / Ska vi vara tysta”). Organisationerna är bevisligen medvetna om att det förutom en lagändring också krävs en socio-kulturell förändring för att nå målet om kroppslig autonomi. Att organisationerna valt att göra en abortkampsång till tonerna av *Bella Ciao* är dessutom en av de strategier som synliggör organisationernas förhållande till rådande samhällsordning. Andra strategier som synliggör detta diskuteras under § 4.3. Ytterligare en kampsång som sjungs flitigt på manifestationer är *Ley de aborto*:

Dicen que somos zurdas y asesinas / Los fachos que encubrieron a genocidas.

Dicen que quieren salvar a las dos vidas / Los que encubren a curas por pedofilia.

Ooh ley de aborto / Ooh quemamos todo.

De säger att vi är galna och mördare / Fascisterna som täckte upp för folkmord.

De säger att de vill rädda de två livet / De som täcker upp för prästernas pedofili.

Ooh abortlag / Ooh vi bränner (ner) allt.

(CF8M, 2018, juli, 24; Twitter)

Genom denna kampsång bemöter organisationerna hyckleriet i abortmotståndares ”pro-life”-retorik och synliggör dubbelmoralen hos de som likställer abort med mord samt säger sig värna både ”mammans” och fostrets liv. Enligt Nicholls och Cuestas (2018: 372-3) visar en sådan retorik tydligt hur vissa liv värderas annorlunda än andra. Enligt författarna kan vi utläsa dels en ojämlig värdering av den gravidas liv och det liv som skulle kunna komma ut ur dennes kropp, dels av kvinnor med socioekonomiska resurser och de utan. Vissa liv anses med andra ord vara, för att återanvända Butlers (2018: 17) språkbruk, *förbrukningsbara*. Dubbelmoralen hos de som hävdar skydda livet över allt annat blir särskilt tydlig då ett nytt liv föds av en person vars liv i sin tur anses förbrukningsbart. Skyddet av det nya livet upphör

i detta fall så fort det lämnar livmodern. Den tidigare identifierade nodalpunkten *livet* kan således även anses vara en *flytande signifikant* i kampen, eftersom betydelsen som tillskrivs tecknet i hög grad varierar beroende på inom vilken diskurs det artikuleras.

De ovan analyserade kampsångerna exemplifierar ytterligare en *artikulerande praktik* (strategi) i kampen för fri abort: att kollektivt sjunga politiska sånger under demonstrationer. Denna typ av strategi är enligt Tiina Rosenberg (2016: 104) nödvändig för att en viss atmosfär ska skapas under demonstrationer: "Demonstrations [...] require more than physical locations in which to gather; the atmosphere is equally important. As a result, demonstration movements depend on certain vital aesthetic elements such as music".

4.2.4 Förkroppsligad performativitet

Utöver de diskursiva och visuella strategier som identifierats ovan bedrivs kampen för fri abort också genom performativa, förkroppsligade handlingar. Sådana handlingar utgörs framförallt av demonstrationer eller andra protestaktioner på gator och torg. Ett exempel som visar på det förkroppsligade motståndets roll i kampen för fri abort är det facebookinlägg som MMM-C publicerade inför demonstrationen den 25 juli 2018, i vilket de skrev "¡NOS VEMOS EN LAS CALLES!" [VI SES PÅ GATORNA!] samt delade denna bild:

Bild 5. Fem par fötter iklädda olika skor går tätt intill varandra under texten: "Porque No Bastan Tres Causales. Marcha Verde Por Todas" [För att tre orsaker inte räcker. Grön demo för alla] (MMM-C, 2018, juli, 25; Facebook).

I linje med Butlers *performativitetsteori* kan kroppar som samlas i offentliga rum anses ge uttryck för ett motstånd i sig själva, genom sin kollektiva närvaro i offentligheten: "de politiska betydelser som iscensätts av demonstrationerna [...] iscensätts [inte bara] i skriftligt eller muntligt framförda diskurser" (Butler, 2018: 14-15). Genom förkroppsligade

performativa handlingar installeras således ”kroppen mitt i det politiska fältet” (2018: 17). Den årliga demonstrationen för fri abort är följaktligen ett tillfälle då organisationerna gör motstånd bortom språkliga ramar. Inför demonstrationen 2018 delade MMM-C en video från föregående år på sin facebookside¹³, vilken nedan diskuteras närmre.

Att MMM-C delar denna video är i sig en form av dokumentations- och mobiliseringsstrategi: ”Gatuscenerna får en politisk sprängkraft först när en visuell eller auditiv version av händelserna kan kommuniceras” (Butler, 2018: 86). Den audiovisuella version som kommuniceras genom denna video är kort men expressiv och synliggör flera sätt på vilka organisationerna och andra demonstranter artikulerar sina politiska krav. Kameran växlar mellan att filma enskilda aktivister som berättar för tittaren varför de deltar i demonstrationen och att filma grupper av demonstranter som på olika sätt utövar motstånd. Ögat kastas mellan klipp från musikliveframträdanden, personer som affischerar eller målar graffitti på stadens väggar samt håller upp brinnande facklor. Ett flertal aktivister trotsar kylan och demonstrerar i bar överkropp, med något skrivet över bröstet. Att protestera genom att måla på eller exponera sin kropp är strategier som enligt både de Almeida (2014) och Castro (2018) är typiska för feministiska rörelser. Andra demonstranter är iklädda ”rånarluvor” likt dem som kännetecknar Pussy Riot (MMM-C, 2018, juli, 6; Facebook & Youtube). Samtliga av dessa artikulationsstrategier är performativa eftersom det är via kroppen som aktivisterna förmedlar sina krav. Nedan presenteras ytterligare två exempel på när organisationerna använt sig av performativa strategier.

I bild 6 nedan uppmanar CF8M till en typ av manifestationsform (slå på kastruller) som först användes av medelklassens hemmafruar för att protestera mot Allendes regering (1970-1973), och därefter mot Pinochets diktatur (Garretón 1989: 267). Sedan dess har ”pots and pans [...] been added to the symbolic repertoire of protest in Chile (Eckstein, 1989: 11). Att slå på kastruller och grytor för att göra (o)ljud av sig är enligt Butler (2018: 161) en typ av kroppslig, performativ handling: “Att förmedla ljud [genom] att sjunga, skandera slagord, läsa upp förklaringar, slå på trummor eller *kastruller* [...] är bara ett sätt att uttrycka mening tillsammans” (min kursivering). I citatet definieras även att sjunga och skandera slagord – strategier som identifierats tidigare i analysen – som performativa strategier, vilket synliggör

---

¹³ Jag har valt att ta med denna video i mitt material trots att demonstrationen genomfördes innan lagändringen 2017 på grund av att MMM-C publicerat videon inför demonstrationen 2018.

den betydande och sammanvävda relationen ”mellan den språkliga och den kroppsliga performativitetens former” (Butler, 2018: 15).

Bild 6. Kallelse till manifestation senare samma kväll där idén är att slå i grytor/kastruller [”Cacerol” = kastrull] (CF8M, 2018, september, 24; Facebook).

Bild 7. MAACH uppmanar alla att dansa *cueca*¹⁴ med sin gröna näsduk under Chiles självständighetsfirande den 18 september (2018, september, 17; Facebook).

¹⁴ Traditionell chilensk dans i vilken deltagarna viftar med en näsduk.

Sist men inte minst exemplifierar bild 7 ovan en annan performativ handling: att dansa. Med detta inlägg vill MAACH med kroppen (och näsduken) som verktyg mobilisera motstånd och politisera ett rum som traditionellt sätt är reserverat för fest. Att dansa *cueca* med den gröna abortnäsduken kan således förstås som en strategi för ett fortsatt synliggörande av abortfrågan. Det kan också förstås som en del i att omdefiniera och expandera synen på revolutionär politik, genom att i detta koncept lägga till små vardagliga revolutioner och i likhet med feministerna i Nicaragua som Sternbarch et al. nämner (1992. 214), ”calling for a revolution in daily life”.

4.3 Nyliberalism och nykolonialism

Utifrån de ovan identifierade strategierna är det möjligt att urskilja hur organisationerna förhåller sig till nyliberalismen och, i vissa fall, nykolonialismen. Nedan diskuteras ett par exempel på detta.

4.3.1 Aborto libre, (legal), seguro y gratuito

Att organisationernas kamp för fri abort inte enbart förs inom en civil-juridisk rättighets-ram berördes redan i analysens inledning (§ 4.1). Mer specifikt innebär detta att organisationernas kamp för fri, (laglig), säker och gratis abort har ett kritiskt förhållningssätt till att utifrån ett nyliberalt perspektiv betrakta en oönskad graviditet som ett ”personligt misslyckade” hos den ”fria” och ”rationella” individen (Brown, 2016: 33-34). De misslyckanden som istället påpekas är av strukturell karaktär; så som misslyckandet med att tillgodose preventivmedel eller erbjuda en bra sexualundervisning. Kritiken mot nyliberala värderingar uttrycks framförallt i samband med att organisationerna gång på gång påminner om att abortfrågan oundvikligen också är en klassfråga¹⁵. Således handlar organisationernas kamp både om den individuella rätten att välja och om att säkerställa *alla* individers *möjlighet* att välja. Precis som CF8M (2019, mars, 4; Facebook) skriver så är det nödvändigt att inse hur kapitalismen och patriarkatet fungerar tillsammans för att förstå varför de sexuella och reproduktiva rättigheterna inskränks. Detta eftersom “in a capitalist system, choice is directly correlated to a person’s possession of resources [...]. Consequently, the choice paradigm, specifically the woman’s choice to have a baby or not, does not address the larger societal context (Ivanescu, 2013: 48). Organisationernas kamp för fri abort accepterar *inte* ett sådant ”choice paradigm”.

---

¹⁵ I videon från demonstrationen 25 juli 2017 syns t.ex. ett plakat med texten ”Las ricas se lo pagan, las pobres se desangran” [De rika betalar, de fattiga förblöder] (MMM-C, 2018, juli, 6; Facebook & Youtube).

Den sociala kontext av orättvisa som adresseras genom kampen grundar sig dock inte bara i klassklyftor. Organisationernas kamp för fri abort är systemkritisk på flera sätt, något som exemplifieras då nodalpunkten *abort* används som ett retoriskt verktyg¹⁶. Denna strategi ger uttryck för en anti-fascistisk och anti-kapitalistisk position; en kritik mot rådande ekonomiska och politiska system som präglas av nyliberala och nykoloniala globaliseringsprocesser, genom vilka maktförhållanden mellan nationer och människor upprätthålls. Den feministiska kampen för fri abort motsätter sig följaktligen inte bara hur kriminaliseringen av abort drabbar personer med olika socio-ekonomiska förutsättningar, utan alla strukturer som skapar ojämlika levnadsvillkor.

4.3.2 Moderskap och kapitalism

Vidare vittnar organisationernas syn på moderskapet – t.ex. i slagordet ”Moderskapet ska vara önskat eller inte alls” – om en kritik mot kvinnans underordnade roll i det kapitalistiska samhället. Ett annat exempel som tyder på detta är när MAACH framhåller att det ligger i kapitalismens och patriarkatets intresse att kvinnor ska bli mödrar för att på så vis uppfylla sin reproduktiva roll, en roll som systemet är beroende av eftersom den säkerställer att reproduktionen av arbetskraft sker kostnadsfritt (2018, juli, 11; Facebook). Enligt CF8M har moderskapets mandat dessutom neutraliserat kvinnors roll som självuppoffrande och omhändertagande reproduktiva maskiner (2019, maj, 12; Facebook). Organisationernas syn på relationen mellan moderskapet och kvinnors underordnade position går således hand i hand med Federicis (2004). Enligt Federici har ”the importance which the body in all its aspects – maternity, childbirth, sexuality – has acquired in feminist theory and women’s history [...] not been misplaced” (2004: 16). Detta eftersom kapitalismen reducerar kroppen och dess funktioner till maskiner, vilka i kvinnors fall bör användas “for the reproduction of labor” (2004: 144). Vidare menar Federici att staten genom abortkriminaliseringen placerar livmodern “at the service of population increase and the production and accumulation of labor-power” (2004: 181). Nedan diskuterar jag vidare hur organisationerna i sin konceptualiseringen av nodalpunkten *kroppen* också synliggör sin förståelse för (ny)kolonialism.

---

¹⁶ T.ex. ”Vi, kvinnorna, **aborterar** fascismen”

4.3.3 Territorialitet och nykolonialism

I materialet finns fler exempel där kroppen framställs som det kampen för fri abort i första hand ska frigöra. I vissa fall artikuleras detta på ett sätt som för tankarna till Segatos territorialitetsteori:

El **primer territorio** de autonomía es **el cuerpo**

[Det **första** autonoma **territoriet** är **kroppen**]

(MMM-C, 2018, mars, 6; Facebook)

I detta fall illustreras även den slogan som enligt de Almeida (2014: 33) har kommit att bli typisk för feministiska kamper mot våld mot kvinnor och för fri abort i Latinamerika: ”mi cuerpo, mi territorio” [min kropp, mitt territorium]. Vidare visar MMM-Cs formulering att organisationen, precis som Rita Segato (2014), konceptualiserar kroppen i termer av *territorialitet*. Enligt MMM-C ska alltså kroppen – det första autonoma territoriet – inte på något sätt fråntas sin självständighet. Detta bekräftar det som – i dialog med Taylor & Cabrapan Duarte (2015) – kort nämndes i bakgrunden: att abortförbudet kan tolkas som en kolonisering av det privata territoriet, eftersom staten på detta sätt utövar en form av biopolitiskt våld mot de kroppar som utgör ”deras” territorium (Segato, 2014). Vidare kan organisationernas syn på (ny)kolonialismen utläsas i sättet på vilket den fiende kroppen ska frigöras från beskrivs i exemplet nedan:

La lucha por el aborto es una lucha contra la violencia sexual [...], y demanda [...] la destrucción del sistema **heterowinkapatriarcal** en su conjunto.

[Kampen för abort är en kamp mot det sexuella våldet (...), och kräver (...) förgörandet av det **hetero-winka-patriarkala** systemet i sin helhet]

(Ortega, 2018)

I detta citat framhålls att kampen för fri abort också är en kamp mot *hetero-winka-patriarkatet*. Begreppet hetero-winka-patriarkatet binder ihop hetero(sexism) och patriarkatet med ”winka”, ett (negativt laddat) ord som på *mapudungun*¹⁷ betyder främling. Ordet tros ha använts som en benämning för de spanska kolonisatörerna; idag används det istället för att

---

¹⁷ Språk som talas av Mapuche-folket.

benämna de som inskränker Mapuche-folkets rättighet till sitt land¹⁸ (González & Bonelli, 2013). Genom att porträttera hetero-winka-patriarkatet som sin fiende i kampen för fri abort tar organisationerna således även avstånd från (ny)kolonialism, något som enligt Sternbach et. al (1992: 213) har varit centralt för feministiska rörelser i Latinamerika: ”Moreover, many Latin American feminists see their movement as part of the continent’s struggle against imperialism”. Sammanfattningsvis tyder de diskursiva och performativa strategier som ovan analyserats på att organisationernas kamp för fri abort är både mångfacetterad och systemkritisk.

---

¹⁸ T.ex. de multinationella företag som med tillstånd från den Chilenska staten exploaterar och kapitaliserar på dess naturresurser.

5. Avslutande diskussion

Avslutningsvis vill jag nedan placera studiens empiri i ett globalt, politiskt sammanhang samt föra en diskussion kring relationen mellan prekaritet, nyliberal frihet och behovet av kollektiv (feministisk) kamp.

5.1 Prekaritet, frihet och kollektiv kamp

I dagens politiska rörelser tenderar prekariteten, enligt Butler, att allt oftare fungera som en förenande grund. Andra gånger ”är målet för en politisk rörelse tvärtom att göra sig kvitt en påtvingad kroppslig utsatthet” (2018: 115). Oavsett vad, i en nyliberal ordning där den potentiella och reella prekariseringen av våra liv och hyllningen av det rationella subjektet försvårar kollektivt handlande, måste kampen ”utgå från kravet att alla liv ska behandlas lika och vara lika levbara” (Butler, 2018: 66). Kampen för fri abort i Chile kan till viss del anses utgå just ifrån ett sådant krav, något som bland annat exemplifieras av hur CF8M artikulerar målet med sin feministiska kamp: bekämpa prekariseringen av livet (CF8M; ¿Quienes somos?). *Prekaritet* är alltså en ständigt närvarande faktor i kampen för fri abort, vilket enligt Nicholls och Cuestas (2018: 372) inte är förvånande; kriminaliseringen av abort i Chile är ett tydligt exempel på en ojämlik fördelning av prekaritet mellan de kroppar vars liv staten anser mer och mindre förbrukningsbara. Även Segatos koncept *dueñidad* kan appliceras på kampen. I en debattartikel skriver Gema Ortega, talesperson för CFL, att kvinnor aldrig har varit fria att disponera över sina liv eller kroppar, eftersom dessa är ”ockuperade av kapitalets intresse och av den politiska utbyteshandeln” (Ortega, 2018; min översättning och kursivering). Kvinnors liv och kroppar anses alltså av CFL (Ortega) *ägas* av någon annan.

Vidare kan ett övergripande mål med kampen för fri abort anses vara frigörelse och frihet. Frigörelse från ofrivilligt moderskap, livsfarliga och dyra aborter, kapitalism, fascism och ett olevbart liv. *Frihet* har därför identifierats som en övergripande nodalpunkt i organisationernas kamp. Nyckelbegrepp så som *frihet* är dock, enligt Butler (2018: 20), svåra att återerövra ”i en situation där [sådana] termer blivit diskursivt approprierade”. Trots att den nyliberala förståelsen för frihet bara har en *tillfällig* hegemonisk position (Laclau & Mouffe, 2001), är det inte lätt att fylla detta tecken med en ny betydelse. Genom att föra en kollektiv kamp och bygga upp ”sociala nätverk av händer som försöker minimera livets olevbarhet” (Butler, 2018: 66) är det dock möjligt att utmana relationen mellan frihet, individualism och konsumism. Att föra en kollektiv kamp i en nyliberal tid är därför i sig en form av motstånd, genom att på så vis ”visa att en grupp människor fortfarande existerar” och ”envist leva

vidare” (Butler 2018: 23). Kollektiva aktioner åskådliggör dessutom ”en insikt om att en viss situation är gemensam, vilket strider mot den individualiserade moral som upphöjer den ekonomiska självtillräckligheten till norm i samma stund som den blir alltmer omöjlig att förverkliga” (2018: 23).

Slutligen måste den politiska arenan på vilken den kollektiva, feministiska kampen för fri abort utspelar sig förstås som “constituted within the ensemble of practices and discourses which create the different forms of the subordination of women” (Laclau & Mouffe, 2001: 132). Chile är ett land där kapitalismen och nyliberalismen ”has developed extremely unevenly as a result of conquest, colonialism, intervention [...] and a continuing pattern of external economic and political dependence” (Chinchilla, 1992: 44-45). Den politiska arenan i Chile, som bland annat präglas av prekaritet och dueñidad, påverkas i sin tur av den globala arenan och den politiska och ekonomiska elitens intressen. Dessutom, precis som Laclau och Mouffe påpekar, är sociala rörelser och dess subjekt ”floating signifiers, and it is a dangerous illusion to think that they are assured once and for all” (2001: 141). Det är därför viktigt att inte ta den feministiska abortkampens existens för given, för precis som nämndes i inledningen är motståndet inte att leka med. I skrivande stund, maj 2019, ser vi hur detta motstånd vinner mark i bland annat delstaten Alabama i USA, där ett totalförbud mot abort precis röstats igenom (Durkin & Benwell, 2019). Behovet av att vidare undersöka hur det globala abortmotståndet både utspelas och utmanas bör således inte förnekas.

* * *

Referenser

A. Empiriskt material

Coordinadora Feminista 8M (2018, juli, 24). "[CANCIONERA PARA IMPRIMIR – MARCHA 25 DE JULIO POR EL ABORTO LIBRE; LEGAL, GRATUITO Y SEGURO EN CHILE]" [Twitter; inlägg & bild]. Länk:

<https://twitter.com/coordinadora8m/status/1021788184768864256>

Coordinadora Feminista 8M (2019, mars, 4). "Lucha por el aborto y derechos sexuales y reproductivos" [Facebook; grafisk illustration].

Länk:<https://www.facebook.com/coordinadorafeminista8M/photos/a.2268025713424200/2542273915999377/?type=3&theater>

Coordinadora Feminista 8M (2018, september, 24). "[VIERNES 28! – CACEROLAZO POR EL ABORTO LEGAL, LIBRE, SEGURO Y GRATUITO EN CHILE]" [Facebook; inlägg & illustration]. Länk:

<https://www.facebook.com/coordinadorafeminista8M/photos/a.2268025713424200/2426162087610561/?type=3&theater>

Coordinadora Feminista 8M (2019, maj, 12). "En el 'Día de la Madre', mamás y mujeres feministas decimos NO a la maternidad impuesta" [Facebook; statusuppdatering]. Länk:

<https://www.facebook.com/coordinadorafeminista8M/posts/2590114201215348>

Coordinadora Feministas en Lucha (2018, augusti, 18). "Todes invitades. Nos vemos!!" [Facebook; statusuppdatering & delning av event]. Länk:

[https://www.facebook.com/coordinadorafeministasenlucha/posts/2460122220672365?_xts__\[0\]=68.ARDQP1yYi87VBzPkPn2HA7_THS69YSx5M2POadWJcDiyB4Zr4y3UMvzly2vnYpfiXMq5UEjwz0tm2Ebjz-5qms32i2OMnqVJwtSKIKv14YyN63I-BFddwp1jXkN5ugkk9yGIk-OhP9iy1G8YEBk_E5Y3DqoqD8Hn6LuZ7jI0JyRYV1rR_rvNPrGcRTXi8Lasmq4C6EOBGaUM5pwtW-Ifgiwf5vDZro6BRaenX7tzKxZLUZ1KuZopyDyg6PmP-0CggMXNthFcl16BOFhejQZbCYEuayHEP_VtzQ6tROKfg9WmhoqwtFCIgUcAvFUxY8wMIYAEfKpXcQnkysgCgZMNMFrQ&_tn_=-R](https://www.facebook.com/coordinadorafeministasenlucha/posts/2460122220672365?_xts__[0]=68.ARDQP1yYi87VBzPkPn2HA7_THS69YSx5M2POadWJcDiyB4Zr4y3UMvzly2vnYpfiXMq5UEjwz0tm2Ebjz-5qms32i2OMnqVJwtSKIKv14YyN63I-BFddwp1jXkN5ugkk9yGIk-OhP9iy1G8YEBk_E5Y3DqoqD8Hn6LuZ7jI0JyRYV1rR_rvNPrGcRTXi8Lasmq4C6EOBGaUM5pwtW-Ifgiwf5vDZro6BRaenX7tzKxZLUZ1KuZopyDyg6PmP-0CggMXNthFcl16BOFhejQZbCYEuayHEP_VtzQ6tROKfg9WmhoqwtFCIgUcAvFUxY8wMIYAEfKpXcQnkysgCgZMNMFrQ&_tn_=-R)

Coordinadora Feministas en Lucha (2018, juli, 9). "Porque estamos seguras que Chile necesita Aborto Libre, gratuito y seguro" [Facebook; statusuppdatering & illustration]. Länk:

<https://www.facebook.com/coordinadorafeministasenlucha/photos/a.761320207219250/2370493262968595/?type=3&theater>

Coordinadora Feministas en Lucha (2018, juli, 19). "Acá nuestra declaración para esta marcha del #25J" [Facebook; statusupdatering & illustration]. Länk:

<https://www.facebook.com/coordinadorafeministasenlucha/photos/a.1068767006474567/2390986494252605/?type=3&theater>

Marcha Mundial de las Mujeres - Chile (2018, september, 28). "III Seminario Aborto Libre. Saberes y Prácticas feministas" [Facebook; livesändning] Länk:

<https://www.facebook.com/marchamujeres/videos/342131586555578/>

Marcha Mundial de las Mujeres - Chile (2018, december, 31). "Abrazarse apretadito y brindar para recibir el 2019 con más fuerzas feministas!" [Facebook; statusupdatering & illustration]. Länk:

<https://www.facebook.com/marchamujeres/photos/a.808776882573493/1966884890096014/?type=3&theater>

Marcha Mundial de las Mujeres - Chile (2018, september, 25). "Les dejamos nuestro programa para que agende el día viernes 28 de septiembre" [Facebook; statusupdatering & illustration]. Länk:

[https://www.facebook.com/marchamujeres/posts/1830638160387355?__xts__\[0\]=68.ARCiiR=09S5WI8kICxXITQvDjQojtIUcaRxxs_8C4_ak2MAPlziDDAHZIkfLNPU2gw0lk5xSeYmWM8vG06iOciXZaokIdpY83dg7iUoRRjbueTRzQAolj_U26ARdoRwl1rKBeN7GD_3_Ns-oxMxJFRax7LBPACeskrIlogmDmDqEZEIzSB9oNNlxdCLByCTIwE0gnfIdQWvzUL6RudbcDc6N02yTiSOJ9aUK5yHXtwWoplyDuL1XNDXl6-IyPbW0X-7PEcb960xpokhfk3kGvI19zXN4mMm8tcmrAJTZaSR4girv2x1_SYoGEKs_15bXPj56IpxGU78aVW7u4yRnOt0cRrDesMU7UUDj7JAKLS-qvgJ9oqPGY8MhEz3gc1KAig4D6GdvAqG3pOmShyHuJ0jjPrHn5o-IytqbLa5YzCy_8R_fmWXHVtAOu5NU8YuNXt4CxTl6Uf-II-V1M1fM_gnCBVOQbOnZLI&__tn__=-R](https://www.facebook.com/marchamujeres/posts/1830638160387355?__xts__[0]=68.ARCiiR=09S5WI8kICxXITQvDjQojtIUcaRxxs_8C4_ak2MAPlziDDAHZIkfLNPU2gw0lk5xSeYmWM8vG06iOciXZaokIdpY83dg7iUoRRjbueTRzQAolj_U26ARdoRwl1rKBeN7GD_3_Ns-oxMxJFRax7LBPACeskrIlogmDmDqEZEIzSB9oNNlxdCLByCTIwE0gnfIdQWvzUL6RudbcDc6N02yTiSOJ9aUK5yHXtwWoplyDuL1XNDXl6-IyPbW0X-7PEcb960xpokhfk3kGvI19zXN4mMm8tcmrAJTZaSR4girv2x1_SYoGEKs_15bXPj56IpxGU78aVW7u4yRnOt0cRrDesMU7UUDj7JAKLS-qvgJ9oqPGY8MhEz3gc1KAig4D6GdvAqG3pOmShyHuJ0jjPrHn5o-IytqbLa5YzCy_8R_fmWXHVtAOu5NU8YuNXt4CxTl6Uf-II-V1M1fM_gnCBVOQbOnZLI&__tn__=-R)

Marcha Mundial de las Mujeres - Chile (2018, juli, 27). "¡Estamos indignadas y la rabia nos da más fuerza!" [Facebook, statusupdatering & illustration]. Länk:

<https://www.facebook.com/marchamujeres/photos/pcb.1743237142460791/1743236952460810/?type=3&theater>

Marcha Mundial de las Mujeres - Chile (2018, juli, 25). "Porque #NoBastan3causales hoy #25J marchamos para exigir nuestro derecho exclusivo a decidir sobre nuestras cuerpos" [Facebook; statusupdatering & illustration]. Länk:

<https://www.facebook.com/marchamujeres/photos/a.808776882573493/1740788052705700/?type=3&theater>

Marcha Mundial de las Mujeres - Chile (2018, juli, 15). ”Se acerca un nuevo #25J exigiendo en las calles #AbortoLibreSeguroyGratis” [Facebook; statusupdatering & illustration]. Länk:

<https://www.facebook.com/marchamujeres/photos/a.808776882573493/1724987234285782/?type=3&theater>

Marcha Mundial de las Mujeres - Chile (2018, juli, 6) ”*Marcha por el aborto*” [Facebook & Youtube; video från demonstrationen den 25 juli 2017]. Länk:

https://www.facebook.com/marchamujeres/posts/1710728395711666?_tn_=-R & https://www.youtube.com/watch?v=KEU4jwY0zJc&feature=youtu.be&fbclid=IwAR3bqx8nvtLR7_Mcl0_vxJNIIJZve7Vcu8xYrrJ6l_3cWWVeo8uYkEKb6NE

Marcha Mundial de las Mujeres - Chile (2018, mars, 6). “El primer territorio de autonomía es el cuerpo” [Facebook; statusupdatering]. Länk:

[https://www.facebook.com/marchamujeres/posts/1571254216325752?_xts__\[0\]=68.ARA7xTwlhNK7HQRC_YN8MpAJ9Ws10-U_33AW1VLtcn3sN50qIqkLt4T-q2jtbq2BZyqqSQQBHRtx0phVplbU54u5Ghx4ZaCsDPO4P5MA5qVfrhmww8WMMMOzRpnHcJnleFdf3mH-Xq6khrL7YdbXahANRw0tqUJ5kcHjgqCECDDUesb7DhzOjHAL-b6tnHYJInEyq1RnrQHFhHWWTancwyqiz-Lp5yaiDkR0LGa50SAepmYI9DGBwkwRCs3G2aDKWQPC-PXFDALO108vAJsJezyVvvZJSTafoZUpqFGC0Nkm1pst9hMrOtLJFd9MwC73UP1cjzOIAbDpH33NnZCA61XRgQ&_tn_=-R](https://www.facebook.com/marchamujeres/posts/1571254216325752?_xts__[0]=68.ARA7xTwlhNK7HQRC_YN8MpAJ9Ws10-U_33AW1VLtcn3sN50qIqkLt4T-q2jtbq2BZyqqSQQBHRtx0phVplbU54u5Ghx4ZaCsDPO4P5MA5qVfrhmww8WMMMOzRpnHcJnleFdf3mH-Xq6khrL7YdbXahANRw0tqUJ5kcHjgqCECDDUesb7DhzOjHAL-b6tnHYJInEyq1RnrQHFhHWWTancwyqiz-Lp5yaiDkR0LGa50SAepmYI9DGBwkwRCs3G2aDKWQPC-PXFDALO108vAJsJezyVvvZJSTafoZUpqFGC0Nkm1pst9hMrOtLJFd9MwC73UP1cjzOIAbDpH33NnZCA61XRgQ&_tn_=-R)

Mesa Acción por el Aborto en Chile (2019, mars, 10). ”Una marcha única e histórica” [Facebook: statusupdatering]. Länk:

Länk: <https://www.facebook.com/MesaAbortoCL/posts/542985412859837>

Mesa Acción por el Aborto en Chile (2018, september, 17). ”Este 18 no olvidamos que el 28 de Septiembre conmemoramos el Día por la Despenalización del Aborto en América Latina y El Caribe” [Facebook; statusupdatering & illustration]. Länk:

Länk: <https://www.facebook.com/MesaAbortoCL/posts/457219274769785>

Mesa Acción por el Aborto en Chile (2018, augusti, 5). ”Este 8 de agosto apoyamos a nuestras compañeras con un pañuelazo feminista desde las 18hrs. en la Embajada Argentina” [Facebook; statusupdatering & illustration]. Länk:

<https://www.facebook.com/MesaAbortoCL/photos/a.219977675160614/426460664512313/?type=3&theater>

Mesa Acción por el Aborto en Chile (2018, juli, 11). ”El orden social, capitalista y patriarcal, quiere que las mujeres seamos madres para que cumplamos el rol reproductivo” [Facebook; statusupdatering]. Länk:

[https://www.facebook.com/MesaAbortoCL/posts/403477580143955?__xts__\[0\]=68.ARCBAe5k_I0CyhaiwI40V6qwjVx4n3Lrrfk7Ognep-6rW3ApsByz4YQNawFcv4ss9R_hNni3pPqIkjPILckkiC_eju23Mq9MwyI6GIUEEtQklag1qq5mklCxGiK2MYLmCx7rQE-GSTsrASIOVvuHDxlvexuLnZokJ2FcqFI_90hy1usdnprn3_h5SxulD_92DVluuO--PSCjpmt4DmX82DmZAXMQa1X_EWoS1ic8E5juaEp2ZXJihI_i_Uv82tZWL_9utdFGSp91TLexwoxq99SDpO_HcUyvBNsr-KZTiJFGhz9oMIhthI7QsUfSEhBb9rw&__tn__=-R](https://www.facebook.com/MesaAbortoCL/posts/403477580143955?__xts__[0]=68.ARCBAe5k_I0CyhaiwI40V6qwjVx4n3Lrrfk7Ognep-6rW3ApsByz4YQNawFcv4ss9R_hNni3pPqIkjPILckkiC_eju23Mq9MwyI6GIUEEtQklag1qq5mklCxGiK2MYLmCx7rQE-GSTsrASIOVvuHDxlvexuLnZokJ2FcqFI_90hy1usdnprn3_h5SxulD_92DVluuO--PSCjpmt4DmX82DmZAXMQa1X_EWoS1ic8E5juaEp2ZXJihI_i_Uv82tZWL_9utdFGSp91TLexwoxq99SDpO_HcUyvBNsr-KZTiJFGhz9oMIhthI7QsUfSEhBb9rw&__tn__=-R)

Mesa Acción por el Aborto en Chile (2018, april, 6). ”La objeción de conciencia institucional no solo se ha vuelto la principal barrera de acceso al aborto legal” [Facebook; statusupdatering]. Länk:

<https://www.facebook.com/MesaAbortoCL/photos/a.219977675160614/351582878666759/?type=3&theater>

Ortega, Gema (2018). ”#Nobastan3Causales: seguimos luchando por aborto libre en Chile” *Anarkismo.net*, 18 juli 2018. Länk: <https://www.anarkismo.net/article/31072> [hämtad 7/4-2019]

B. Bibliografi

Alorda Zelada, Rocío Ivonne (2013). *Régimen del dolor y feminismo: prácticas políticas y estrategias de emancipación en el cuerpo adolorido de las mujeres MEMCH*. Diss., University of Chile. Santiago de Chile: University of Chile.

Amnesty International (2018). "Massdemonstrationer i Polen mot ny abortlagstiftning" 23 mars 2018. Länk: <https://www.amnesty.se/aktuellt/massdemonstrationer-i-polen-mot-ny-abortlagstiftning/> [hämtad 26/3-2019].

Association of Internet Researchers (AoIR) (2012). "Ethical Decision-Making and Internet Research: Recommendations from the AoIR Ethics Working Committee (Version 2.0)". Länk: <https://aoir.org/reports/ethics2.pdf>

Bagini, Licia (2014). "Bella Ciao: De Chant National À Chant International" *Annals of University of Oradea, Series: International Relations & European Studies*. Issue 6, 2014. ss. 101-114.

Bergström, Göran & Ekström, Linda (2018). "Tre diskursanalytiska inriktningar" i Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.) (2018). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Upplaga 4:1. Lund: Studentlitteratur. ss. 253-301.

Brown, Josefina (2016). "El aborto en cuestión: la individuación y juridificación en tiempos de neoliberalismos" *Sexualidad, Salud y Sociedad - Revista Latinoamericana*, Nr. 24, december 2016, ss. 16-42.

Butler, Judith (2018). *På väg mot en performativ teori om offentliga församlingar*. Hägersten: Tankekraft.

Börjesson, Mats & Palmblad, Eva (red.) (2007). *Diskursanalys i praktiken*. Stockholm: Liber.

Casas, Lidia & Vivaldi, Lieta (2014). "Abortion in Chile: the practice under a restrictive regime" *Reproductive Health Matters*, Vol. 2, Nr. 44, november 2014, ss. 70-81.

Castro, Luis Carlos (2018). "La acción colectiva feminista, ¿de la lucha de clases a la lucha de géneros? Aportes para la comprensión práctica de los movimientos sociales: el caso 'Ni Una Menos'", *Ciencia Política*, Vol. 13, Nr. 26 (2018), ss. 19-61.

Chinchilla, Norma (1992). "Marxism, Feminism, and the Struggle for Democracy in Latin America" i Escobar, Arturo & Alvarez, Sonia E. (red, 1992). *The Making of Social Movements in Latin America*. Colorado: Westview Press. ss. 37-51.

Clark, Timothy David (2016). "Rethinking Chile's 'Chigaco Boys': neoliberal technocrats or revolutionary vanguard?" *Third World Quarterly*, Vol. 38, Nr. 6, ss 1350-1365.

Coordinadora Feminista 8 Marzo (u.å.). "¿Quiénes somos?"
Länk: <http://cf8m.cl/quienes-somos/> [konsulterad 4/3-2019].

Cooperación Humanas (2018). "La demanda por el aborto libre en Chile". Länk: <http://www.humanas.cl/?p=15203> [konsulterad 19/3-2019].

De Almeida, Pereira (2014). "¿Por qué cantamos?: un análisis de las luchas y desafíos de la actuación política del movimiento feminista en América Latina", *Ciencia Política*, Vol. 9, Nr. 18, juli - december 2014, ss. 21-46.

Durkin, Erin & Benwell, Max (2019). "These 25 Republicans – all white men – just voted to ban abortion in Alabama", *The Guardian*, 15 maj 2019. Länk: <https://www.theguardian.com/us-news/2019/may/14/alabama-abortion-ban-white-men-republicans> [hämtad 24/5-2019].

Eckstein, Susan (red.) (1989). *Power and Popular Protest: Latin American Social Movements*. University of California.

El Desconcierto (2018). "El caso de Belén, la niña de 11 años que motivó la primera marcha por un aborto libre, seguro y gratuito en Chile", *El Desconcierto*, 24 juli 2018. Länk: <https://www.eldesconcierto.cl/2018/07/24/el-caso-de-belen-la-nina-de-11-anos-que-motivo-la-primera-marcha-por-un-aborto-libre-seguro-y-gratuito-en-chile/> [hämtad 12/4-2019].

Escobar, Arturo & Alvarez, Sonia E. (red.) (1992). *The Making of Social Movements in Latin America*. Colorado: Westview Press.

Federici, Silvia (2004). *Caliban and the Witch*. Brooklyn: Autonomedia.

Garretón, Manuel Antonio (1989). "Popular Mobilization and the Military Regime in Chile: The Complexities of the Invisible Transition" i Eckstein, Susan (red, 1989) *Power and Popular Protest: Latin American Social Movements*. University of California. ss. 259-277.

González, Mareclo & Bonelli, Cristóbal (2013). "¿Winka o katripache? Consejos prácticos para un Chile no racista", *El Mostrador*, 10 januari 2013. Länk: <https://www.elmostrador.cl/noticias/opinion/2013/01/10/winka-o-katripache-consejos-practicos-para-un-chile-no-racista/> [hämtad 9/5-2019].

Grönlund, Erik (2018). "Åkesson om SD:s inställning till abortgränsen: 'Ingen viktig fråga'" *SVT Nyheter*, 7 juli 2018. Länk: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/akesson-om-sd-s-installning-till-abortgransen-ingen-viktig-fraga> [hämtad 2/4-2019].

Haraway, Donna (1988). "Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective." *Feminist Studies*, Vol. 14, No. 3, 1988, ss. 575-599.

Ibárruri, Dolores & Sorel, Andrés (1989). *Dolores Ibárruri, Pasionaria: memoria humana*. Madrid: Exadra de Ediciones.

Ivanescu, Yvonne (2013). *Bridging the Gap: Feminist Movements and Their Efforts to Advance Abortion Rights in Chile*. Diss., University of Ottawa. Canada: University of Ottawa.

Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal (2001). *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. Andra upplagan. London: Verso.

Llanos Reyes, Claudio (2014). "Del experimento socialista a la experiencia neoliberal. Reflexiones históricas sobre Chile actual" *Estudios Ibero-Americanos*, Vol. 40, Nr. 2, juli-december 2014, ss 202-223.

Marcha Mundial de las Mujeres – Chile (u.å.). ”¿Quienes somos?”

Länk: <https://www.marchamujereschile.cl/p/quienes-somos.html> [konsulterad 4/3-2019].

Mendoza, Angie (2018). ”Persistencia de la dictadura del cuerpo en Chile: el aborto un derecho pendiente.” *Heinrich Böll Stiftung*, 10 augusti 2018. Länk:

<https://cl.boell.org/es/2018/08/10/persistencia-de-la-dictadura-del-cuerpo-en-chile-el-aborto-un-derecho-pendiente> [hämtad 3/4-2019].

Mesa Acción por el Aborto en Chile (u.å.). ”¿Quienes somos?”

Länk: <http://accionaborto.cl/#quienes> [konsulterad 8/3-2019].

Ministerio de Salud (2018). ”Ley que despenaliza la interrupción voluntaria del embarazo en 3 causales. Información para la ciudadanía”, 31 oktober 2018. Länk:

<https://www.minsal.cl/informacion-para-la-ciudadania/> [konsulterad 22/3-2019].

Montero, Adela & Villarroel, Raúl (2018). ”A critical review of conscientious objection and decriminalisation of abortion in Chile” *J Med Ethics*, Nr. 44, ss 279-283.

Morán Faúndes, José Manuel (2013). ”Feminismo, Iglesia Católica y derechos sexuales y reproductivos en el Chile post-dictatorial” *Estudios Feministas, Florianópolis*, Vol. 21, Nr. 2, maj-augusti 2013, ss. 485-508.

Nationalencyklopedin, Augusto Pinochet.

Länk: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/augusto-pinochet> [hämtad 25/3-2019].

Nationalencyklopedin, Salvador Allende.

Länk: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/salvador-allende> [hämtad 25/3-2019].

Nationalencyklopedin, Samvetsfrihet.

Länk: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/samvetsfrihet> [hämtad 8/5-2019].

Nicholls, Leslie & Cuestas, Fedra (2018). ”Penalización del aborto: violencia política y abusos de la memoria en Chile” *Saúde Soc. São Paulo*, Vol. 27, Nr. 2 (2018), ss. 367-380.

Nodal (2018). "Chile: masivas marchas feministas por el aborto libre, seguro y gratuito" *Nodal*, 26 juli 2018. Länk: <https://www.nodal.am/2018/07/chile-masivas-marchas-feministas-por-el-aborto-libre-seguro-y-gratuito/> [hämtad 15/5-2019].

Palabra de Mujer (2017). "Rita Segato: Cuerpo, territorios y soberanía: violencia contra las mujeres", *Canal UCR*, 14 juni 2017. [Youtube]. Länk: <https://www.youtube.com/watch?v=Nvss3YPEUv4>

Petras, James & Veltmeyer, Henry (2011). *Social Movements in Latin America: Neoliberalism and Popular Resistance*. New York: Palgrave.

Rogsten, Eva & Berntsson, Jonathan (2017). "Barnmorskan vägrar utföra aborter – förlorade i rätten", *GT*, 12 april 2017. Länk: <https://www.expressen.se/gt/barnmorskan-vagr-ar-utfora-aborter--forlorade-i-ratten/> [hämtad 17/4-2019].

Rosenberg, Tiina (2016). "The soundtrack of revolution: Memory, Affect, and the Power of Protest Songs" i Rosenberg, Tiina (2016) *Don't be Quiet, Start a Riot! Essays on Feminism and Performance*. Stockholm: Stockholm University Press.

Rovetto, Florencia L. (2015). "Violencia contra las mujeres: comunicación visual y acción política en 'Ni Una Menos' y 'Vivas Nos Queremos', *Contratexto*, Nr. 24, juli-december 2015, ss. 13-34.

Rumié Rojo, Sebastián Andrés (2019). "Chicago Boys en Chile: neoliberalismo, saber experto y el auge de una nueva tecnocracia" *Revista Mexicana de Ciencias Políticas y Sociales*, Vol. 64, Nr. 235 (2019), ss. 139-164.

Segato, Rita (2008). "Closing ranks: religion, society and politics today", *Social Compass*, Vol. 55, 2008, ss. 207-219.

Segato, Rita (2014). "Las nuevas formas de la guerra y el cuerpo de las mujeres", *Revista Sociedade e Estado*, Vol. 29, Nr. 2, maj-augusti 2014, ss. 341-371.

Siddiqui, Sabrina (2018). "Trump administration to revive Reagan-era abortion 'gag' rule",

The Guardian, 18 maj 2018. Länk: <https://www.theguardian.com/world/2018/may/18/trump-administration-abortion-gag-rule-reagan-era> [hämtad 4/4-2019].

Sternbach, Nancy; Navarro-Aranguren, Marysa; Chuchryk, Patricia & Alvarez, Soia E. (1992). "Feminisms in Latin America: From Bogotá to San Bernardo" i Escobar, Arturo & Alvarez, Sonia E. (red, 1992). *The Making of Social Movements in Latin America*. Colorado: Westview Press. Pp. 207-239.

Taylor, Florencia & Cabrapan Duarte, Melisa (2015). "MI CUERPO, MI TERRITORIO." *Al Margen*, 20 april 2015. Länk: <https://almargen.org.ar/2015/04/20/mi-cuerpo-mi-territorio/> [hämtad 7/4-2019].

Tarducci, Mónica (2018). "Escenas claves de la lucha por el derecho al aborto en Argentina", *Salud Colectiva*, Vol. 14, Nr. 3 (2018), ss. 425-432.

Thörnqvist, Ingrid (2018). "Lagen om fri aborträtt antagen i Irland" *SVT Nyheter*, 14 december 2018. Länk: <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/abortratt-for-kvinnor-pa-irland> [hämtad 11/4-2019].

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.